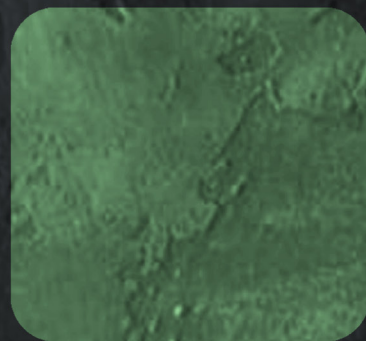
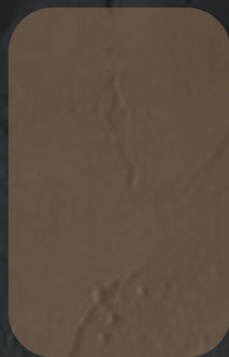

SATOVRIANDOU

15

OMONCIA

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού
Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αθηναϊκή πολυκατοικία

Νέες προοπτικές κατοίκησης &
Πρόταση χειρισμού του κτιριακού αποθέματος
του Μεσοπολέμου

Κωνσταντίνα Οικονόμου
ΑΜ 17114

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Σοφία Ριζοπούλου

ΑΘΗΝΑ 2024

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η πτυχιακή εργασία εξετάστηκε επιτυχώς από την κάτωθι Εξεταστική Επιτροπή
(συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή):

Ακαδημαϊκή Υπότροφος
(επιβλέπουσα καθηγήτρια)
Σοφία Ριζοπούλου

Λέκτορας Εφαρμογών
Δημήτριος Μαρνέλλος

Ακαδημαϊκή Υπότροφος
Ελένη Θεοτοκάτου

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Κωνσταντίνα Οικονόμου, με αριθμό μητρώου 17114, φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς, είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης βεβαιώνω ότι η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου»

Η Δηλούσα

Κωνσταντίνα Οικονόμου

1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

7

Η ΑΘΗΝΑΪΚΗ
ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ

3

ΜΟΝΤΕΡΝΟ
ΚΙΝΗΜΑ

13

ΟΙ ΑΘΗΝΑΪΚΕΣ
ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΕΣ
ΤΟΥ 1930

21

ΕΠΙΠΛΟ &
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

25

ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

31

ΜΟΝΤΕΡΝΙΖΟΝ
ΥΦΟΣ

29

ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ
ΤΕΧΝΗ

33

ΕΛΛΗΝΟΚΕΝΤΡΙΚΟΣ
ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ

37

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ
ΟΜΟΝΟΙΑΣ

41

ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟΥ 15

Κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου στην Ελλάδα για πρώτη φορά η μεταγραφική ξένων επιρροών στο χώρο της αρχιτεκτονικής και του σχεδιασμού (συγκεκριμένα των μοντέρνων αναζητήσεων) γίνεται με ταυτόχρονη επανερμηνεία του αυτόχθονου πολιτισμού. Πρόκειται για μια περίοδο στην ελληνική ιστορία η οποία ξεκινά με τη Μικρασιατική Καταστροφή και στην οποία το ζήτημα της εθνικής ταυτότητας θα παίξει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού και σχεδιαστικού τοπίου της χώρας. Στο δίπολο εκσυγχρονισμός – παράδοση η επονομαζόμενη “Γενιά του ‘30” συνειδητοποιώντας την ιδιαιτερότητα της ελληνικής ταυτότητας, χρησιμοποίησε τις πρωτοποριακές τάσεις της εποχής για τη δημιουργία ενός σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού με σημείο αναφοράς την ιστορική παράδοση του τόπου. Από εκεί και έπειτα, καθώς η έννοια της ελληνικότητας συγκροτείται, οι Έλληνες σταδιακά αναπτύσσουν έναν τρόπο ζωής που βασίζεται στην επίτευξη του εκσυγχρονισμού και της προόδου μέσω της σύνθεσης στοιχείων από τη σύγχρονη ελληνική και διεθνή πραγματικότητα αλλά και την ελληνική παράδοση διαχρονικά. Στην αρχιτεκτονική αυτή η τάση εκφράζεται με την επικράτηση των ιδεών του Μοντέρνου Κινήματος και την επιρροή του σε ένα νέο μορφολογικό τύπο αυτόνομης στέγασης που θα αλλάξει δια παντός τη μορφή της πόλης, αυτόν της πολυκατοικίας. Αντίστοιχα, στο σχεδιασμό επίπλου, τα έπιπλα ακολουθούν τους ευρωπαϊκούς μορφολογικούς τύπους, ωστόσο αναζητείται η ελληνική ταυτότητα και συγκροτούνται αυθεντικές ελληνικές μορφές.

Το αρχιτεκτονικό αυτό απόθεμα του Μεσοπολέμου αποτελεί το πεδίο έρευνας της παρούσας μελέτης η οποία επιχειρεί την αξιοποίηση και ανάδειξη των κτιρίων της περιόδου μέσω του επανασχεδιασμού οροφωδιαμερίσματος μιας πολυκατοικίας επί της οδού Σατωβριάνδου 15 στην Αθήνα.

Απώτερος στόχος είναι η μετατροπή μιας κεντρικής μεσοαστικής πολυκατοικίας του Μεσοπολέμου σε ένα έναυσμα σημειακής μετάλλαξης ενός υποβαθμισμένου και “υποφωτισμένου” εννοιολογικά σημείου της πόλης. Μέσω της αισθητικής αναβάθμισης ενός σημείου της Σατωβριάνδου το οποίο σήμερα φαίνεται εγκαταλελειμένο στην παρακμή, αποσκοπείται η αρχιτεκτονική ανάδειξη μιας ιστορικής πολυκατοικίας με έντονες τις επιρροές

που δέχθηκε από το Μοντέρνο Κίνημα, αλλά και η αναζωογόνηση και επανακατοίκηση της περιοχής που λόγω της γεινίασης με την πλατεία Ομονοίας, σημαντικά καταστήματα, όπως το νέο “Μινιόν” και τα Hondos Center, ανακαινισμένα ξενοδοχεία, όπως το Brown Light-house, αλλά και ιστορικά μικρά μαγαζιά του κέντρου, παρουσιάζει έντονη τουριστική και εμπορική κίνηση. Λαμβάνοντας υπόψη την έκταση που έχει λάβει η ενοικίαση διαμερισμάτων μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης στην περιοχή, καθώς και τη λειτουργία ήδη δύο τέτοιων χώρων στην πολυκατοικία, επιχειρείται το οροφωδιαμέρισμα του τρίτου ορόφου το οποίο στέγαζε τα γραφεία επιχείρησης χονδρικής πώλησης υφασμάτων, να μετατραπεί σε τρία διαμερίσματα προς ενοικίαση μέσω ψηφιακής πλατφόρμας.

Η μέθοδος η οποία ακολουθήθηκε είχε ως σημείο εκκίνησης την αξιοποίηση των εννοιολογικών χαρακτηριστικών του χώρου. Με αφορμή την ύπαρξη στο δεύτερο υπόγειο της πολυκατοικίας καταφυγίου για την προστασία από τους βομβαρδισμούς κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (σύμφωνα με τη νομοθεσία από τα μέσα της δεκαετίας του ‘30 και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του ‘50 η κατασκευή καταφυγίων στις ιδιωτικές πολυκατοικίες ήταν υποχρεωτική), αναζητήθηκε η έννοια που θα μπορούσε να έχει ένα καταφύγιο σήμερα. Η ανάγκη δεν είναι πλέον ένας εσωστρεφής χώρος αποκλεισμού από συνθήκες πολέμου. Η σύγχρονη ανάγκη για προστασία έγκειται στις “επιθέσεις” του σύγχρονου αστικού περιβάλλοντος: ρύπανση, θόρυβος, πιεστικοί ρυθμοί, υπερπληροφόρηση, εγκληματικότητα, κοινωνική αποξένωση, αποκοπή από την επαφή με τη φύση. Η “εχθρικότητα” των σύγχρονων πολέμων είναι ιδιαίτερα αισθητή σε ένα από τα κεντρικότερα σημεία της Αθήνας.

Με αυτό το δεδομένο, μελετήθηκε η διαμόρφωση της υφιστάμενης κάτοψης με τρόπο που να αποδίδει την έννοια ενός σύγχρονου καταφυγίου. Αναπτύχθηκαν τρεις ιδιωτικοί χώροι περιμετρικά του κλιμακοστασίου αξιοποιώντας τα υφιστάμενα ανοίγματα και γύρω από έναν κεντρικά σχεδιασμένο κοινόχρηστο χώρο. Τα τρία αυτόνομα διαμερίσματα επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω διαδρόμου περιμετρικά του κοινόχρηστου χώρου ο οποίος περιλαμβάνει σάουνα και λειτουργεί ως σημείο συνάντησης, αλλά και ως τόπος χαλάρωσης και διαφυγής.

Παράλληλα, στον ακόλυπτο φωταγωγό της πολυκατοικίας διαμορφώθηκε ένας μικρός χώρος φύτευσης στον οποίο έχουν πρόσβαση τα δύο από τα τρία διαμερίσματα και ο κοινόχρηστος χώρος χαλάρωσης.

Ο νέος σχεδιασμός του τρίτου ορόφου της πολυκατοικίας με αυτόν τον τρόπο στοχεύει και αποπειράται, τελικά, να δημιουργήσει τις νέες συνθήκες επιβίωσης στη χαοτική σύγχρονη πόλη: επανασύνδεση με τη φύση, τους άλλους και τον εαυτό είναι οι λέξεις κλειδιά που οδηγούν σε χώρους όπου ο χρήστης μπορεί να αποφορτιστεί, να συγκεντρωθεί, να οραματιστεί και να επικοινωνήσει.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

MONTEPNO KINHMA

Το Μοντέρνο Κίνημα στην αρχιτεκτονική θεωρείται το μόνο ελληνικό αρχιτεκτονικό κίνημα που κατέκτησε ευρωπαϊκή αναγνώριση και είχε ισότιμο διάλογο με τον ευρωπαϊκό αρχιτεκτονικό πολιτισμό. Μέχρι την εμφάνιση του Μοντερνισμού, ο εκλεκτικισμός και ο «μοντέρνος» κλασικισμός συνεχίζουν να αποτελούν σε μεγάλο βαθμό μια ρητορική μίμηση των μορφών του παρελθόντος παρά μια δημιουργική επανερμηνεία, ενώ η Art Nouveau έφτασε πολύ αργά στην Ελλάδα και δεν είχε το βάρος που είχε σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ακόμα και το μεταρρυθμιστικό κίνημα της επιστροφής στην παράδοση της δεκαετίας του 1920 χαρακτηρίζεται από ένα διακοσμητικό ή μιμητικό τρόπο με τον οποίο αξιοποιούνταν συνήθως οι «πηγές» και μια υπερβολική καχυποψία προς τη δυτική νεωτερικότητα¹.

Μόνο κατά τη δεκαετία του 1930, όπως προαναφέρθηκε, τα ζητήματα της ταυτότητας κατάφεραν να συμβαδίσουν με εκείνα του εκσυγχρονισμού. Από όλα τα ευρωπαϊκά νεωτερικά ρεύματα της περιόδου τα οποία μελετήθηκαν από τους Έλληνες αρχιτέκτονες, μόνο η αρχιτεκτονική του Μοντέρνου Κινήματος διαδόθηκε ταχύτατα επηρεάζοντας και τα μικροαστικά στρώματα², μπόρεσε να ερμηνευθεί με πρωτοτυπία και πέτυχε να επιβάλει την αυτονομία της με σημαντικά έργα στα αστικά κέντρα της χώρας (Τρακοσοπούλου-Τζήμου, 2014)³.

1 Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

2 Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

3 Γιακουμακάτος, Α. (Επιμ.). (2016). Ελληνική Αρχιτεκτονική στον 20ο και 21ο αιώνα Ιστορία – Θεωρία – Κριτική. Αθήνα: Gutengerg.

Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Οι λόγοι της επικράτησης των ιδεών του Μοντέρνου Κινήματος στην αρχιτεκτονική του Μεσοπολέμου ήταν πολλοί: η συμμετοχή των Ελλήνων αρχιτεκτόνων στο 4ο Διεθνές Συνέδριο Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής (IV C.I.A.M.) το 1933, η σε πολιτικό επίπεδο προώθηση του εκσυγχρονισμού της χώρας, η συνεχής άνοδος της μεσαίας τάξης η οποία αναζητούσε καινοτομίες στο πεδίο της καθημερινής διαβίωσης και κατά συνέπεια και της κατασκευής, η τεράστια ανάγκη γρήγορης και οικονομικής στέγασης των πολυάριθμων κατοίκων που συνέρρεαν στα αστικά κέντρα, είτε λόγω της αστυφιλίας, είτε λόγω της Μικρασιατικής Καταστροφής. Παράλληλα η ανασφάλεια που δημιουργούσε η διεθνής πολιτικοοικονομική κατάσταση και η συνεχής αύξηση του πληθωρισμού, οδηγούσε τους κατέχοντες κεφάλαια να τα μετατρέπουν σε ακίνητα περιουσιακά στοιχεία προκειμένου να τα εξασφαλίσουν και η μοντέρνα αρχιτεκτονική προσέφερε μια γρήγορη, οικονομικότερη και λειτουργικότερη κατασκευαστική λύση, ενώ ανταποκρινόταν και στις ανάγκες και τη φιλοσοφία του εκσυγχρονισμού.

Αυτό που προκύπτει από την παράθεση των ανωτέρω λόγων και είναι αξιοσημείωτο στην περίπτωση της ελληνικής μοντέρνας αρχιτεκτονικής είναι το γεγονός ότι αυτή υιοθετήθηκε σχεδόν αποκλειστικά στον ιδιωτικό τομέα και κυρίως στην κατοικία (αστική πολυκατοικία και μονοκατοικία, εργατική και προσφυγική κατοικία)¹. Η διαδικασία ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1920, όταν οι μεσαίες και ανώτερες τάξεις άρχισαν να αναθέτουν το σχεδιασμό μοντέρνων κατοικιών σε αρχιτέκτονες που είχαν σπουδάσει είτε στην Ελλάδα, είτε στην Ευρώπη και εντάθηκε συστηματικά κατά τη δεκαετία του 1930 με τη δημιουργία πληθώρας μοντέρνων κατασκευών που είχαν ως βασικό τύπο δόμησης την πολυκατοικία και που άλλαξαν ριζικά και δια παντός την όψη των ελληνικών πόλεων².

1 Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

2 Θεοχαροπούλου, Ι. (2022). Χίστες, Νοικοκυρές και η Οικοδόμηση της Σύγχρονης Αθήνας. Αθήνα: Onassis Foundation.

Τα παραδείγματα που δεν ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα αφορούν χρηστικές, ως επί το πλείστον δημόσιες κατασκευές όπως σχολεία, εγκαταστάσεις υγείας και πρόνοιας, εργοστάσια και στρατιωτικά κτίρια. Αντίθετα, επίσημα δημόσια κτίρια συνέχισαν να είναι δέσμια συντηρητικότερων ευρωπαϊκών ρευμάτων, όπως είναι ο εκσυγχρονισμένος εκλεκτικισμός και ο μοντέρνος ή αφαιρετικός κλασικισμός¹, καθώς και ενός ιδιώματος της Art Deco².

Σε κάθε περίπτωση, ο Μοντερνισμός της μεσοπολεμικής αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα αφορά κυρίως τη λειτουργία και τη μορφή των κτιρίων. Η κατασκευή τους είναι πολύ συμβατικότερη από ό,τι στην Ευρώπη, είτε για λόγους οικονομικούς, είτε γιατί η κατασκευή τους συχνά δεν γινόταν από αρχιτέκτονες. Έτσι, παρά τη γενικευμένη χρήση του σπλισμένου σκυροδέματος οι ελληνικές οικοδομές δεν διαθέτουν την υψηλή τεχνολογία και την τυποποίηση που χαρακτηρίζουν τις κατασκευές των ευρωπαϊκών τους προτύπων³.

1 Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

2 Γιακουμακάτος, Α. (2016). Ιστορία της Ελληνικής Αρχιτεκτονικής 20ος αιώνας. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.

3 Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Η ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ

Η πολυκατοικία απαντάται ως αυτόνομος τύπος στέγασης στην Αθήνα ήδη πριν από την εποχή του Μεσοπολέμου, αποτελεί εκδοχή πολυτελούς κατοίκησης κατά το παράδειγμα των καθ' ύψος επεκτεινόμενων ευρωπαϊκών πόλεων και ακολουθεί ως επί το πλείστον τα εκλεκτιστικά πρότυπα των αρχών του 20ου αιώνα¹. Από το 1919 έως το 1924 οι ένοικοι των πολυκατοικιών προέρχονταν τόσο από τα ανώτερα, όσο και από τα μεσαία κοινωνικά στρώματα. Μετά το 1924 οι πολυκατοικίες αυτές κατοικούνταν αποκλειστικά από μεγαλοαστούς. Η τάση εξευρωπαϊσμού του τρόπου ζωής, άλλωστε, φαίνεται και από την ορολογία ορισμένων εσωτερικών χώρων όπως: προχωλ, κωλ, βεσιτάριο, σαλόνι, καθημερινό, γραφείο, office, studio, boudoir, pendoir, douche, κελάρι, δωμάτιο υπηρεσίας, σιδερωτήριο-λινοθήκη, κύριο κλιμακοστάσιο, κλιμακοστάσιο υπηρεσίας, ξενώνας κλπ.²

Από τη δεκαετία του 1930 και εξής, παρατηρείται ταχεία εξάπλωσή του νέου αυτού τύπου κατοίκησης η οποία προωθήθηκε σθεναρά σε νομοθετικό επίπεδο με στόχο την οικιστική ανάπτυξη, τον έλεγχο του δομημένου περιβάλλοντος και την εμπορευματοποίηση της κατοικίας³. Το 1929 θεσπίστηκε ο νόμος 3741 «περί οριζοντίου ιδιοκτησίας» σύμφωνα με την οποία οι πολίτες μπορούσαν για πρώτη φορά να έχουν την κυριότητα μεμονωμένων ορόφων ενός κτιρίου. Ο ίδιος νόμος προέβλεπε και τη μέθοδο της «αντιπαροχής» η οποία επέτρεπε στους ιδιοκτήτες οικοπέδων να συμβληθούν με έναν κατασκευαστή προκειμένου αυτός να χτίσει μια πολυκατοικία επί του οικοπέδου τους με αντάλλαγμα τη μεταβίβαση στους ιδιοκτήτες ενός συμφωνημένου αριθμού διαμερισμάτων. Το υπόλοιπο ποσοστό του

κτιρίου παρέμενε στην κυριότητα του κατασκευαστή προς ελεύθερη εκμετάλλευση. Την ίδια χρονιά ψηφίστηκε ο πρώτος Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός (ΓΟΚ) και το 1934 το διάταγμα περί «ύψους οικοδομών Αθηνών και περιχώρων»⁴.

4 Στον ΓΟΚ του 1929 ορίζεται το οικοδομικό τετράγωνο ως ελάχιστη μονάδα συγκρότησης της πόλης, κάτι το οποίο βέβαια ποτέ δεν πραγματοποιήθηκε ως τέτοιο. Εισάγονται για πρώτη φορά συστήματα δόμησης στην πόλη (συνεχές, πανταχόθεν ελεύθερο, μικτό κ.α.). Ορίζεται ο ενιαίος συντελεστής δόμησης με αποτέλεσμα να μειώνεται η συνολική δομησίμη επιφάνεια σε σχέση με το βασιλικό διάταγμα του '22. Δεν καθορίζεται κάποιος συντελεστής κάλυψης και δεν απαιτείται ενιαίος ακάλυπτος χώρος με αποτέλεσμα ο κτισμένος όγκος να προκύπτει βάση των διατάξεων που αφορούν την ελεύθερη θέα και τον αερισμό των χώρων, με αποτέλεσμα η κάλυψη να φτάνει στο 80-90% του οικοπέδου, κάτι που αποτέλεσε το υψηλότερο ποσοστό κάλυψης διαχρονικά. Προβλέπεται διάταξη για τον υπαίθριο χώρο ή για αυλή. Διαιρούνται και καθορίζονται τα ύψη σε δύο ειδών, το συνολικό ύψος και το ύψος της πρόσοψης, εισάγοντας δηλαδή σιγά σιγά την έννοια του ιδεατού στερεού. Υιοθετούνται μορφολογικά στοιχεία όπως έρκερ, τα οποία ποτελούν προεξοχές του όγκου της πολυκατοικίας, σαν κλειστοί εξώστες, και πιο συγκεκριμένα η πρόβλεψη είναι για δρόμους με πλάτος έως 7,5μ. έρκερ πλάτους έως 1,4μ. Προβλέπονται ανοικτοί εξώστες με πλάτος έως 1,10μ. και μήκος έως και τα 3/4 του συνολικού μήκους της πολυκατοικίας (Αργύρης Μ., Μακρυνικόλας Θ. (2014). Από την πολυκατοικία στο τετράγωνο: Ένα μοντέλο επαναδιαπραγμάτευσης του δημόσιου και του ιδιωτικού. Ανακτήθηκε από: <https://akea2011.com/2014/06/07/polikatikiatetragono/>)

1 Tsoumas, J. (2023). Greek Interwar Art and Design (1922 – 1939): An Overview. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

2 Θεοχαροπούλου, Ι. (2022). Χίστες, Νοικοκυρές και η Οικοδόμηση της Σύγχρονης Αθήνας. Αθήνα: Onassis Foundation.

3 Θεοχαροπούλου, Ι. (2022). Χίστες, Νοικοκυρές και η Οικοδόμηση της Σύγχρονης Αθήνας. Αθήνα: Onassis Foundation.

Η μορφή της αθηναϊκής πολυκατοικίας η οποία επηρεάστηκε από τις ιδέες του Μοντερνισμού καθορίστηκε σε μεγάλο βαθμό από τις εξής συνθήκες:

Ήδη από το 19ο αιώνα η γη ανήκε σχεδόν αποκλειστικά σε ιδιώτες. Αυτό σήμαινε ότι περισσότερο από ό,τι σε κάθε άλλη πόλη της Ευρώπης η γη ήταν κατακερματισμένη σε μικρά ιδιωτικά οικόπεδα πλάτους 6 έως 10 μέτρων και βάθους 12 με 15 μέτρων και ότι υπήρχε αδυναμία του κράτους να εφαρμόζει τις πολιτικές που χάραζε λόγω της προστασίας της ιδιοκτησίας. Επίσης, η οικοδομική δραστηριότητα ήταν κατά κανόνα ιδιωτική και μάλιστα συστηματικά χωρίς άδεια, ενώ τα ρυμοτομικά σχέδια και η χάραξη δρόμων ολόκληρων περιοχών εκπονούνταν από «γεωμέτρους» κατ' ανάθεση από ιδιώτες εργολάβους για λογαριασμό των πελατών τους, παρά το ότι υπήρχε η Διεύθυνση Πολεοδομικών Μελετών του Δήμου Αθηναίων¹.

Αρχικά, η γενική διαμόρφωση του όγκου καθορίστηκε από τις αλληπάλληλες εκδόσεις του ΓΟΚ ο οποίος υπήρξε προσανατολισμένος στη μέγιστη δυνατή εκμετάλλευση της αστικής γης. Ο καθορισμός μεγεθών όπως ο συντελεστής κάλυψης, ο μέγιστος αριθμός ορόφων και το μέγιστο ύψος κτιρίου απασχόλησε τον Κανονισμό πολύ περισσότερο από την αρχιτεκτονική ποιότητα και τον αστικό σχεδιασμό του χώρου. Το γεγονός αυτό οφείλεται στον τρόπο δόμησης της Αθήνας, όπου

η αποσπασματική αντικατάσταση των μονοκατοικιών από τις πολυκατοικίες με την αντιπαροχή δεν επέτρεψε σε μια πιο συνολική μονάδα, όπως το οικοδομικό τετράγωνο (το οποίο εισάγεται στον ΓΟΚ του 1985 για πρώτη φορά), να οργανώσει την επέκταση της πόλης².

Κατά συνέπεια, ενώ αρχικά ο τύπος της πολυκατοικίας παρουσιάζόταν από τους Έλληνες αρχιτέκτονες ως

1 Θεοχαροπούλου, Ι. (2022). Χίστες, Νοικοκυρές και η Οικοδόμηση της Σύγχρονης Αθήνας. Αθήνα: Onassis Foundation.

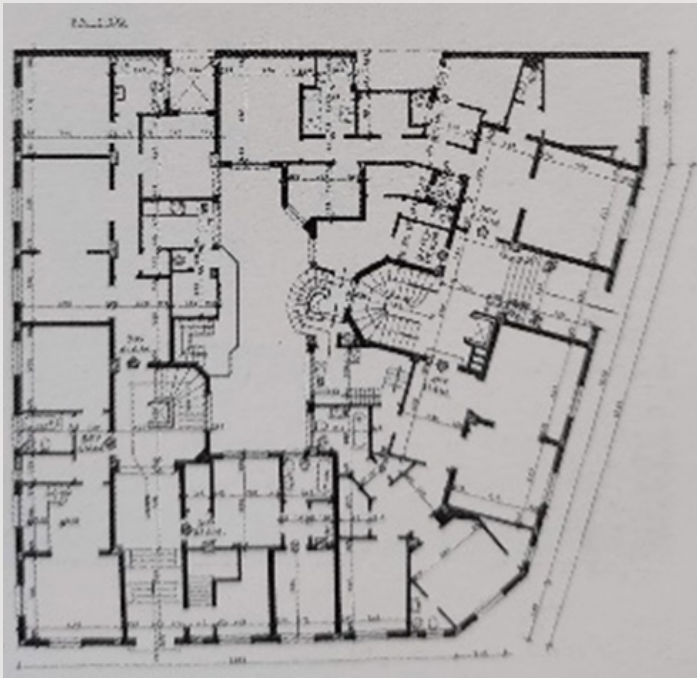
2 Ρούσση, Α. (2014). Η εξέλιξη της αστικής πολυκατοικίας στην Αθήνα από το 1917 μέχρι το 2012. Ανακτήθηκε από: <https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/handle/123456789/38829?locale-attribute=en>

ευρωπαϊκής σύλληψης, στο στάδιο, ωστόσο, της πρακτικής εφαρμογής της, έγινε γρήγορα αντιληπτό ότι η αθηναϊκή εκδοχή ήταν κάτι τελείως διαφορετικό. Επειδή στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι πολυκατοικίες χτίζονταν σε ιδιωτικά οικόπεδα μικρών διαστάσεων, ο πρωταρχικός στόχος της κατασκευής ήταν η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εκμετάλλευση των όρων κάλυψης και δόμησης του οικοπέδου. Επίσης, δεν υπήρχε τυποποιημένος κατασκευαστικός κάρναβος ούτε τυποποίηση και μαζική παραγωγή συγκεκριμένων τμημάτων της κατασκευής, αντίθετα, η οικοδόμηση συνέχιζε να αποτελεί ως επί το πλείστον αποκλειστικότητα των εμπειροτεχνών³.

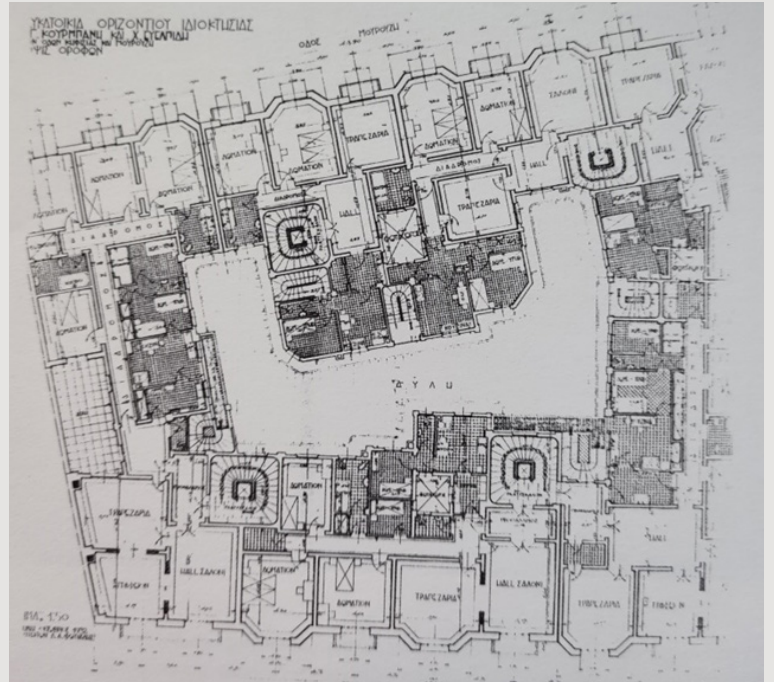
Επιπρόσθετα, ενώ στα όρια της πρωτεύουσας συναντώνται πολυκατοικίες με έντονες τις επιδράσεις του Μοντερνισμού και στοιχεία Art Deco (κυρίως σε μεγαλοαστικές πολυκατοικίες σχεδιασμένες από αρχιτέκτονες), στην πλειοψηφία τους οι αθηναϊκές πολυκατοικίες αποτελούν «εκλαϊκείωση» των ιδεών και αρχών του Μοντέρνου Κινήματος, είτε λόγω έλλειψης χώρου, είτε λόγω συμβατικής κατασκευής. Ενωματώνουν στοιχεία όπως οπλισμένο σκυρόδεμα, απλές κυβικές μορφές, επίπεδες επιφάνειες χωρίς διακόσμηση, χιστά στηθαία, μπετονένια πέργκολα στο δώμα, μεγάλα ανοίγματα, κατακόρυφα υαλοστάσια κλπ., συχνά, ωστόσο, συνδυάζουν και στοιχεία νεοκλασικά ή εκλεκτιστικά. Τα κτίρια αυτά φαίνονται μοντέρνα, ωστόσο, το φαινόμενο αυτό οφείλεται στο ότι χτίστηκαν με άτυπες μεθόδους, αφού μόνο ένα 5-15% αυτών κατασκευάστηκε με την επίβλεψη αρχιτεκτόνων⁴.

3 Θεοχαροπούλου, Ι. (2022). Χίστες, Νοικοκυρές και η Οικοδόμηση της Σύγχρονης Αθήνας. Αθήνα: Onassis Foundation.

4 Θεοχαροπούλου, Ι. (2022). Χίστες, Νοικοκυρές και η Οικοδόμηση της Σύγχρονης Αθήνας. Αθήνα: Onassis Foundation.

1. Μανώλης Λαζαρίδης, Λεωφόρος Αμαλίας 42 και Θαλού, μοντέρνος κλασικισμός με στοιχεία Art Deco (1932-1934).

2. Ι. Χαλεπάς, Δ. Α. Φωπιάδης, Βασ. Σοφίας 6-8 / Μουρούζη 7-9 (1932).

Η κατασκευαστική έκρηξη που σημειώθηκε στα αστικά κέντρα της χώρας και ιδίως στην Αθήνα κατά το Μεσοπόλεμο οφείλεται, μεταξύ άλλων, στην άνθιση του ελληνικού Μοντερνισμού (ενισχυόμενου από την ευρεία διάδοση του οπλισμένου σκυροδέματος, η τσιμεντοβιομηχανία ήταν, άλλωστε, μια από τις ελάχιστες βιομηχανίες που διέθετε η χώρα) ο οποίος συνέβαλε καθοριστικά στην ευρεία διάδοση του νέου αυτόνομου τύπου της πολυκατοικίας.

Στην Αθήνα κατά τη δεκαετία του 1930, κατασκευάζονται δύο τύποι μοντέρνων πολυκατοικιών: πρότυπες με κρατικό προγραμματισμό για να στεγάσουν αρχικά της πρόσφυγες της Μικρασιατικής Καταστροφής, και πολυκατοικίες με ιδιωτική πρωτοβουλία οι οποίες ανήκαν στην εύπορη αστική τάξη.

Μεγαλασπικές ή μεσοασπικές, οι πολυκατοικίες ιδιωτικής πρωτοβουλίας χαρακτηρίζονται από πλούσια μορφολόγηση των όγκων, ποικίλουν σε μέγεθος και τυπολογία, παρουσιάζουν διαφορετικό βαθμό αφομοίωσης των αρχών του Μοντέρνου Κινήματος και στοιχείων της Art Deco, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είναι γνωστό εάν ο σχεδιασμός τους έγινε από αρχιτέκτονες¹.

Είναι κατασκευασμένες από οπλισμένο σκυρόδεμα και εξοπλισμένες με όλες τις καινοτομίες της εποχής: ανελευκστήρα, κεντρική θέρμανση, δίκτυο υδροδότησης, παροχή γκαζιού και αργότερα ηλεκτρικού ρεύματος².

Τα βασικά εξωτερικά χαρακτηριστικά των μοντέρνων πολυκατοικιών της περιόδου μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα στοιχεία: συνήθως αποτελούνται από τέσσερις έως έξι ορόφους, οι όψεις τους στερούνται διακόσμου και συνήθως εναλλάσσουν στοιχεία κενού και πλήρους, κάνουν χρήση του έρκερ (το οποίο καταργήθηκε το 1937), έχουν στενά ή και γωνιώδη μπαλκόνια με χτιστά

σπηθαία, μεγάλα ανοίγματα (συντά οριζόντιες συνεχείς ζώνες παραθύρων στις προσόψεις³), επίπεδη οροφή και πέργκολες στον τελευταίο όροφο. Σε κάποιες περιπτώσεις εξωτερικά έχουν ανάγλυφο επίχρισμα, το λεγόμενο «αρπιφισιέλ», καλύπτουν τους τοίχους της εισόδου με μαρμάρινες πλάκες και κάνουν χρήση μεταλλικών κιγκλιδωμάτων⁴. Τα υποσπλώματα συντά αφήνονται ελεύθερα είτε στις εξωτερικές όψεις (εξοχές σε εξώστες), είτε στο εσωτερικών των χώρων⁵.

1 Φιλλιπίδης, Δ. (2001). Νεοελληνική Αρχιτεκτονική. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα.
2 Tsoumas, J. (2023). Greek Interwar Art and Design (1922 – 1939): An Overview. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

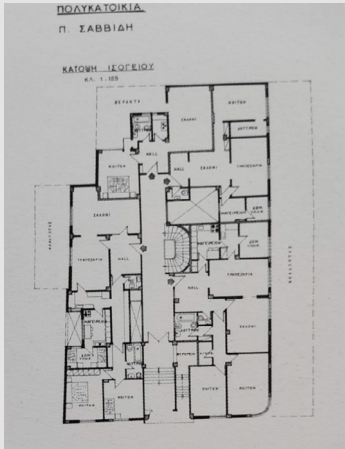
3 Φιλλιπίδης, Δ. (2001). Νεοελληνική Αρχιτεκτονική. Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα.

4 Tsoumas, J. (2023). Greek Interwar Art and Design (1922 – 1939): An Overview. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

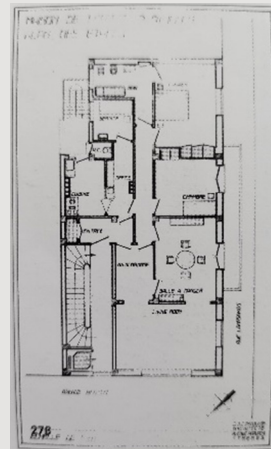
5 Φιλλιπίδης, Δ. (2001). Νεοελληνική Αρχιτεκτονική. Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα.

ΟΙ ΑΘΗΝΑΪΚΕΣ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΤΟΥ

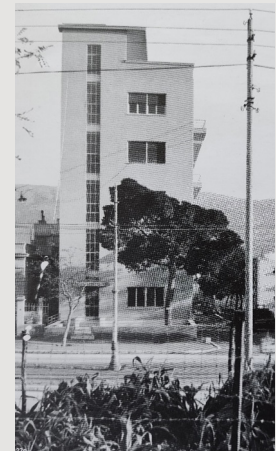
1930

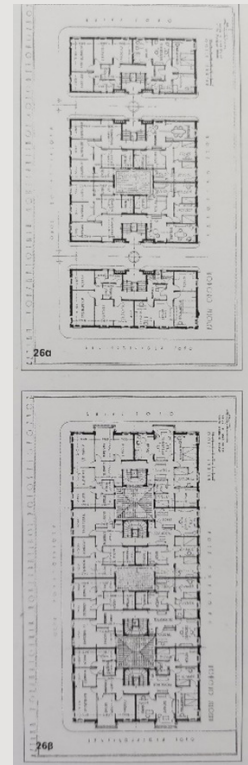

3. Ν. Νικολαΐδης, 1930, πολυκατοικία Σαββίδη στην πλατεία Αιγύπτου.

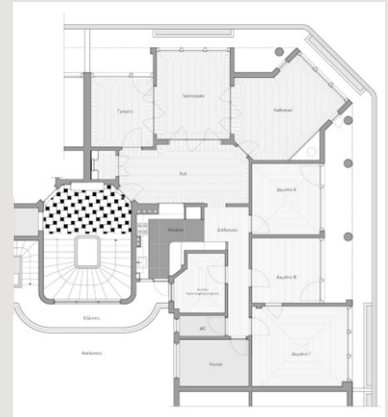

4. Αντωνόπουλος – Κοντολέων, Βασιλίσσης Σοφίας 86 και Λαμψάκου, 1932 – 1934.

5. Πολύβιος Μιχαηλίδης, Θουκυδίδης Βαλεντής, Σουρνάρα και Ζαΐμη, 1933 – 1934.

Κάτοψη διαμερίσματος 4ου οφ.

6. Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, μακέτα της Μπλε Πολυκατοικίας (2023).

Εσωτερικά, τα διαμερίσματα ήταν ευρύχωρα και διέθεταν πολλές ατομικές ανέσεις, όπως ξεχωριστή είσοδο, ξεχωριστή σκάλα και χώρους πλυντηρίου στο υπόγειο, ατομικό χώρο στην ταράτσα με σύρματα για το άπλωμα των ρούχων¹. Ήταν εξοπλισμένα με μοντέρνα κουζίνα, πλακόστρωτα μπάνια, γυαλιστερά δάπεδα παρκέ και εντοιχισμένες ντουλάπες².

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι είσοδοι των πολυκατοικιών οι οποίες περα από τα διακοσμητικά στοιχεία (επενδύσεις με πολύχρωμα μάρμαρα, γύψινες λεπτομέρειες, φωτιστικά κλπ.), παρουσιάζουν συχνά πλαστικές αναζητήσεις, όπως πτυχώσεις και διαβαθμίσεις αλληλοδιεισδύοντα επίπεδα κλπ.

7. Δ. Φωπιάδης, (1937), άποψη λουτρού στην πολυκατοικία Α. Παπασπράτου, Μελεάγρου 5.

1 Θεοχαροπούλου, Ι. (2022). Χίστες, Νοικοκυρές και η Οικοδόμηση της Σύγχρονης Αθήνας. Αθήνα: Onassis Foundation.

2 Tsoumas, J. (2023). Greek Interwar Art and Design (1922 – 1939): An Overview. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

8. Γ. Κοντολέων, 1932-1934, καθιστικό στην κατοικία της Κούλας Πράτσικα, Ομήρου 53.

9. Β. Δούρας, 1936, Μαυρομιχάλη και Ναυαρίνου.

10. Π. Μιχαηλίδης, Θ. Βαλεντίνης; πολυκατοικία Στουρνάρα και Ζαΐμη (1933 – 1934).

11. Δ. Πικιώνης, Ν. Μπασάκης: κλιμακοστάσιο Χέυδεν 30 (1936).

12. Π. Μιχαλίδης, Θ. Βαλεντίνης: πολυκατοικία Στουρνάρα και Ζαΐμη (1933 – 1934).

13. Κ. Παναγιωτάκος, «Μπλε Πολυκατοικία» (1932-1933).

ΕΠΙΠΛΟ &

Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής αστικής κοινωνίας κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου εκφράστηκε με αλλαγές στην αρχιτεκτονική (όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα), στις οικιστικές συνθήκες και κατά συνέπεια και στη διαρρύθμιση του εσωτερικού χώρου. Καθώς ο νέος αρχιτεκτονικός τύπος της πολυκατοικίας σήμαινε ποιοτικότερη διαβίωση από θέμα άνεσης, υγιεινής και εξυπηρέτησης των καθημερινών αναγκών, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της καθ' ύψος μαζικής στέγασης σταδιακά είχαν αντίκτυπο και στην τυπολογία και τη μορφολογία των αστικών επίπλων.

Συγκεκριμένα, ενώ σε σημαντικό βαθμό διατηρήθηκαν οι μορφολογικοί τύποι του παρελθόντος, λόγω του μεγέθους των διαμερισμάτων, ο αριθμός των επίπλων ανά λειτουργικό χώρο μειώθηκε. Παλιές μορφολογικές τάσεις συνυπήρχαν με τις νέες με αποτέλεσμα μια πληθωρική αισθητική επίπλωσης με διαφορετικό βαθμό ενσωμάτωσης εκλεκτιστικών στοιχείων στην εκάστοτε βασική δομή. Ταυτόχρονα, εμφανίστηκαν και νέοι λειτουργικοί τύποι επίπλων που ανταποκρίνονταν στο νέο εκσυγχρονισμένο τρόπο ζωής¹.

Όπως στην αρχιτεκτονική, έτσι και στην ελληνική αστική επίπλωση, παράλληλα με τους ευρωπαϊκούς ιστορικούς τύπους του παρελθόντος, εμφανίζονται οι πρωτοποριακές τάσεις του Μοντερνισμού και η Art Deco, αλλά και το Μοντερνίζον ύφος που χαρακτηρίζεται από άμβλυση της ριζοσπαστικότητας του Μοντερνισμού.

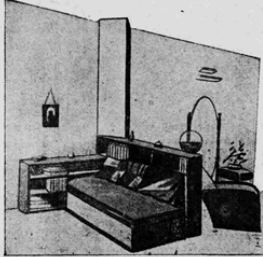
Το πιο σημαντικό επίτευγμα, ωστόσο, και στο σχεδιασμό επίπλου της εποχής είναι η προσπάθεια επαναπροσδιορισμού της ελληνικής ταυτότητας μέσω του κινήματος της «γενιάς του '30» με στόχο την αναζήτηση μιας αισθητικής που θα συνδύαζε την παράδοση με τις πρωτοποριακές ιδέες της εποχής. Σε αυτό το πλαίσιο, κατασκευάζονται έπιπλα με συνειδητό στόχο την έκφραση της ελληνικής ταυτότητας, τα έπιπλα του Ελληνοκεντρικού Μοντερνισμού.

1 Παρμενίδης, Γ., Ρούπα, Ε.Χ. (2003). Το Αστικό Έπιπλο στην Ελλάδα 1830 – 1940. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ

ΜΟΔΕΡΝΑ ΕΠΙΠΛΩΣΙΣ

Είναι άνομοφρόνητα, ότι η ζωή μας άλλαξε, έπόμενος λοιπόν ήτο η αλλαγή και η επιπλώσις μας. Ο κήπος έχει την εργασία του, ή καμία έχει τις όμορφιές της και πολλές φορές είναι αναγκαίον να διέλθουν την ίδια ώρα στο σπίτι τους για υποθέσεις των. Πώς θα γίνη όταν το σπίτι δεν είναι αρκετά μεγάλο ώστε να μπορη τάχει ο κήπος το γραφετο του και ή

καρδιά το σαλονάκι της; Η μόδα έχει λύσει και αυτό το πρόβλημα.

Το δωμάτιο του κυρίου μεταβάλλεται ευκολα σε γραφετο φθάνει να λειπη από το δωμάτιο αυτό το

κρεβάτι. Ανακληρόνεται με ένα ντιβάνο το όποιον μπορεί να έχη ως συμπλήρωμα μία βιβλιοθήκη που είναι χωριστό έπιπλο, αλλά μπορεί να είναι και ένα-μην με το ντιβάνο. Σε μία άλλη γωνιά του δωματίου είναι τοποθετημένο το γραφετο, μία πολυθρόνα, μιά

δύο καρέκλες, κ' έτσι το δωμάτιο του ήντου έχει τροπικό προσοχή. Είναι κρεββατοκάμαρα, γραφετο του κυρίου και συγχρόνως δωμάτιο από όποιον μπορεί κάλλιστα ν' αναπαύεται διαβάζοντας κανένα βιβλίο. Το δωμάτιο φυσικά συμπληρώνεται με κανένα χαμηλό τραπέζι, κάθρα στους τοίχους και ό τι άλλο μπορεί να στολίση ένα γραφετο άνδρός. Τα σκαίνα μας σ'ς δείχνουν δύο διάφορες επιπλώσεις γιά το έν λόγω δωμάτιο, ώστε να διαλέξετε όποιον προτιμάτε. Αν τό ντιβάνο γίνη έπιπλο το δείχνει το σκαίνο εν' άρσφρον 2 τότε ή βιβλιοθήκη τοποθετείται πρὸς το μέγος του γραφετου.

Η ΚΟΥΖΙΝΑ

Όταν πρόκειται να κάρη σπίτι μία νεοκτιστή δεν πρέπει να προσέχη μόνον πὸς θά επιπλώση την τραπέζια της ή τὸ σαλονι της, αλλά πρέπει να δώσει ιδιαίτερη σημασία και στην κουζίνα της. Η τροφή της δεν έχει καμία σχέση με τις παλιές κουζίνες, γιατί έπίστη και αυτή μονοτροποιήθη. Όλα άπολοισήθησαν με τις διάφορες εφευρέσεις και ή σημερινή κουζίνα είναι ένα τόσο καθαρό και γρηγορό δωμάτιο ώστε κά-ει ευχαρίστησι στην κάθε καρδιά να μαγειρεύη. Η κουζίνα είναι γκαζιού ή ηλεκτρική, τα μαγειρικά σκαίνα είναι όλα από άλουμνιο, ή πλαστική είναι κλειστή, ώστε να μη σκοπιζονται τα πύλα και ό τενας των σκοπιζομένων κλείνει εφημερίδες.

Κάτι άλλο πὸς πρέπει να προσέχημε στην κουζίνα είναι ότι πρέπει ν' άρξίζετα καλά με ένα μεγάλο παράθυρο πὸς πρέπει ν' άνοιγη τακτικά. Άλλα απαραίτητα γιά την κουζίνα είναι ένα μεγάλο τραπέζι, ένα ντουλάκι χαμηλό και στα άλλα είδη θά περιλαμβάνονται: μηχανή κρέατος, μηχανή πατάτας, διάφορες κουτάλες, κατασκαίλα ιδιαίτερα του γαλακτος, του καίλι γιά το βραστό και τό είδη πὸς χρησιμοποιούμε: άλάτι, πιπέρι, καφέ, ζάχαρη κτλ. θά είναι τοποθετημένα σε κανένα από άλουμνιο. Σε μία τέτοια κουζίνα ευχαρίστησι μπορεί να μνη κάθε οικοκυρά.

Έσκαλότ

Και έπειδή ό λόγος περί κουζίνας άς περιγράψουμε και πὸς γίνονται τό έσκαλότ πὸς είναι ένα από τα νεοσιμότερα σκαίνα.

Γιά να γίνον χρειάζεται φίλτρο το όποιον κόβουμε ψηλά φέτες κτυπησες λίγο γιά να πλατύνουν και τις κοκκίζουμε με λίγο άλάτι, πιπέρι και παρμεζάνα τριμμένη. Ύστερα κτυπομε 2-3 αβγά, προσθήτομε λίγο φρέσκο βούτυρο και ο' αβγά βουτομε τις φέτες ύστερα τις ρίχνουμε σε γαλέτα κοπανισμένη, πάλι σ' αβγά και ηγνάνισουμε με βούτυρο.

Προσθήτομε με μιά γαρνιτούρα το γούστο μας

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΙΣ ΑΜΥΓΔΑΛΕΣ ΣΑΣ

Τὸ πρώτιστο παρήγγελλμα τῆς υγιεινῆς εἶνε ἡ προφύλαξις. Εἶνε ἀπαραίτητο νὰ ζήσωμε πὸς θὰ προλάβωμε τὶς ἀρρώστιες πὸς μᾶς ἀπειλοῦν γιά νὰ μπορέσωμε νὰ τὶς ἀποφύγωμε. Καί γι' αὐτὸ δὲν χρειάζονται μόνον καλοὶ γιαιτροί, ἀλλὰ και κοινὸν μὲ ἀντιληψι και γνώσι. Καλὸν λοιπὸν εἶνε νὰ γνωρίζωμε τὰ ὄργανά μας, και τὶς ἀρρώστιες πὸς παθαίνουμ. Ἄπο τὰ σπουδαιότερα κεφάλαια τῆς παθολογίας εἶνε αἱ παθήσεις τῶν ἀμυγδαλῶν και τὰ σχετιζόμενα πρὸς αὐτὰς γενικά συμπτώματα. Δὲν εἶνε ἐπιτελὸς ξηροφισθημαὶ ἡ λειτουργία και ἡ χρησιμότης τῶν ἀμυγδαλῶν, πάντως εἶνε βέβαιον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεί νὰ ζήση και χωρίς αὐτὰς, ὅπως και χωρίς τὴν σκωληροειδῆ ἀπόφρου. Ἄποδειξις ὅτι σὲ ἀπειρος περιπτώσεις ἀραιροῦνται ἐν μέοι ἡ δολώλησις οἱ ἀμυγδαλῆς. Ἡ υγιεινὴ ἀμυγδαλῆ φαίνεται μὲν νὰ καταπολεμῆ τὸ εισερχόμενα διὰ τοῦ στόματος μικροβία, ἡ λειτουργία ὅμως αὐτῆ παύει εὐθὺς πὸς θὰ πύθη ἡ ἀμυγδαλῆ, ὅτε μάλιστα γίνεται ἐστία γιά ἓνα σφοδρὸ μολυσματικὸς ἀρρώστιας, ἡ χ για τὴν σκαρλατίνα και διφθερίτιδα, ὅπου τὰ μικροβία μπαίνουν στο σώμα διὰ μέσου τῶν ἀμυγδαλῶν.

Ὁ δυνατός πονόλαιμος και ἴδιος τ' ἀποστήματα στο λαίμω παρουσιάζονται ἐπίσης ὑπό βλαρητικά βαρεὰ μόρφη, και μπορεί νὰ καταλήξουν σὲ δηλητηρίασι τοῦ αἵματος ἡ και σὲ ἄλλες σοβαρὰς παθήσεις. Ἄλλὰ και τὴ χρονίαν ἀμυγδαλίτιδα δὲν πρέπει νὰ πύρνομε ἑλαφρά, γιατί ἡ βαθεὶα κεμένη μολυσμένη αὐτὴ ἐστία εἶνε τ' ἀρμητήριο γιά διάφορες παθήσεις τῆς καρδιάς, τῶν νεφρῶν πὸς παρουσιάζουν μιά διαρκῆ ὕψωση τῆς θερμοκρασίας. Ἐνδείκνεται σὶς περιπτώσεις αὐτῆς νὰ γίνη μιά σωστή διάγνωσι γιά νὰ εἰδη ἡ λατρικὴ ἐπέμβασι στή κατάλληλη στιγμή και νὰ γλατῶση ὁ ἀρρώστιας διὰ παντὸς ἀπὸ τὸ κακό. Ἄλλὰ και τὰ μικροβία τῆς φυματώσεως και σφυλιδος ἐμφωλοῦσεν στοῖς ἱστούς τῶν ἀμυγδαλῶν, ὁπότε πάλιν ἐνδείκνεται μιά ταχέα ἐνέργεια.

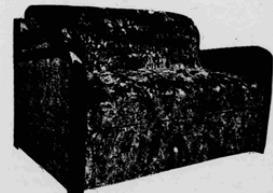
Γιά τὶς ὀξείες ἀμυγδαλίτιδες συνιστοῦν ἀπολυμαντικὰς γαργάρες κ' ἐγκαίρινης. Τ' ἀποστήματα πρέπει ν' άνοιχουν γιά νὰ βγῆ το πύον

ἐπιτυγχάνεται ἐπίσης με τὴ ζῶση ἡ με ἀκίνεσι. Στὶς χρόνιες ὅμως ἀμυγδαλίτιδες ἑπάραχει τὸ πύον βαθεὶα μέσα στοῖς ἱστούς, και γι' αὐτὸ συνιστοῦν τὴν ἐγχείρησι, δηλ τὴν μερικὴν ἡ δολώληση ἀφαίρεσι τῶν ἀμυγδαλῶν. Αἱ ἐγχειρήσεις αὐταὶ γίνονται συνήθως μὲ τοπικὴ νάρκοσι και μὲ τὰ μέσα πὸς ἔχει ἡ σημερινὴ χειρουργική, δὲν παρουσιάζουν κινδύνους γιαιτ, και ἂν συμβῆ ἀιμορραγία, μποροῦν νὰ τὴν σταματήσωμε. Τώρα λέγεται ὅτι σ' ἑλαφρὰς περιπτώσεις μπορεί νὰ θεραπευθῆ και με ἀκίνεσι, τελευταίως μάλιστα ἔγιναν πειράματα και με βαρεὰ κύματα, τ' ἀποτελέσματα ὅμως δὲν εἶνε ἀκόμα ἀρκετὰ γνωστά.

Μὲ δια αὐτὰ ὅλομο νὰ ποῦμε ὅτι αἱ παθήσεις τῶν ἀμυγδαλῶν δὲν πρέπει νὰ κρινονται ἐπιτάλεια, και ὅτι ἡ ἐγκαίριος διάγνωσις και θεραπεία εἶνε ἀκαρτερη γιά νὰπορῆγη ὁ ἀρρώστιας ἄλλες σοβαρὰς και ἱσως ἀνεπιάνοθωτες βλάβες.

Η ΓΙΑΤΡΟΣ ΣΑΣ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ

Οι μόνιμες κατοικίες είναι συνήθως στενές και μικρές και δὲν παρουσιάζουν χώρο σὲν μὲ εἰδη ζυφ- και ἑνας μονοκλιτησι. Οι ἑταίρος μας δείχνουν μιά πολυθρόνα πὸς γίνεται στην ἀνάγκη κρεβάτι. Ἐτσι μπορεί νὰ τὰ βολέψωμε ἐν ἀνάγκη κρεβάτι νὰ φιλοξενήσωμε κανένα συγγενῆ.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Στην Ελλάδα το Μοντέρνο Κίνημα αναπτύχθηκε κυρίως στη δεκαετία του 1930, όπως είχε ήδη διαμορφωθεί στην Ευρώπη και στην Αμερική. Συνδέθηκε με το όραμα της εκβιομηκάνισης και του εκσυγχρονισμού της χώρας, επειδή, όμως, η επαναστατικότητα του Κινήματος είχε πλέον καταλαγιάσει διεθνώς, η αισθητική του πήρε λιγότερο ριζοσπαστικές εκφράσεις, ενώ συχνά τα έπιπλα χαρακτηρίζονται είτε από την επίδραση του διακοσμητικού χαρακτήρα της Art Deco, είτε από την αισθητική της Αεροδυναμικής Γραμμής (Streamline) που είχε επικρατήσει στην Αμερική¹. Παρά ταύτα, υπήρξε σχεδιασμός νέων πρωτοποριακών λειτουργικών και μορφολογικών τύπων οι οποίοι είχαν σαφείς επιρροές από το Μοντέρνο Κίνημα. Σε αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι ο νέος τρόπος ζωής συνδέθηκε με τη χρήση τεχνολογικών και βιομηχανικών προϊόντων όπως, για παράδειγμα, το τηλέφωνο για το οποίο σχεδιάστηκαν ειδικά τραπέζια και τα καλοριφέρ για τα οποία σχεδιάστηκαν καλύμματα.

Η μορφολογική ταυτότητα ελληνικών μοντέρνων επίπλων μπορεί να αναζητηθεί στην ιδεολογία της σχολής Bauhaus, το γαλλικό Μοντερνισμό και σε κάποιους παλαιότερους ευρωπαϊκούς μορφολογικούς τύπους. Τη δεκαετία του

1 Η αισθητική της Αεροδυναμικής Γραμμής (Streamline Moderne) είναι μια όψιμη παραλλαγή της Art Deco. Στα μέσα της δεκαετίας του 1930 το στυλ της Art Deco άρχισε να χάνει την αίγλη του, καθώς η καθαρή, μιμιμαλιστική και λειτουργική αισθητική του Πρώιμου Μοντερνισμού είχε αρχίσει να επικρατεί. Παράλληλα, η Art Deco άρχισε να δέχεται επιρροές από τη μηχανική αισθητική του βιομηχανικού σχεδιασμού, ιδιαίτερα τις αεροδυναμικές γραμμές των σύγχρονων αεροπλάνων, πλοίων, ατμομηχανών και αυτοκινήτων. Υπό αυτές τις συνθήκες, η Art Deco μετεξελίχθηκε στο στυλ της Αεροδυναμικής Γραμμής (Yin, L. H., DiStefano, L. (2009). Wan Chai Market: Rediscovering Streamline Moderne Architecture. Ανακτήθηκε από:

<https://www.inmediahk.net/files/wan%20chai%20market-%20rediscovering%20streamline%20moderne%20architecture.pdf>.

1920 χαρακτηριστικά της είναι το απλό ορθογώνιο σχήμα της βασικής δομής από μασίφ ξύλο και η χρήση απλών γεωμετρικών φυτικών μοτίβων τα οποία ακολουθούσαν τη δομή. Από τη δεκαετία του 1930 και εξής ο βασικός ξύλινος σκελετός αντικαταστάθηκε από συνθετικό ξύλο με αποτέλεσμα να μπορούν να εφαρμοστούν νέες τεχνικές τυποποίησης για την κατασκευή των επιμέρους στοιχείων του επίπλου και να δημιουργηθούν νέα, απλούστερα και πιο λειτουργικά προϊόντα. Αυτού του τύπου τα έπιπλα είχαν απλούστερο σχεδιασμό, νέες υφές και χρώματα, χαμηλότερο κόστος κατασκευής και έτσι αποτέλεσαν τον προπομπό των επίπλων τυποποιημένης παραγωγής².

Περαιτέρω, υπό την επίδραση της στάσης του Πραγμασιμού του προηγούμενου αιώνα η οποία δημιούργησε νέα τυπολογία, εισήγαγε νέα αισθητικά στοιχεία και έκανε συμβολική χρήση της μηχανής και της νέας τεχνολογίας στο σχεδιασμό επίπλου, τα μοντέρνα έπιπλα της περιόδου διακρίθηκαν σε δύο επιπλέον κατηγορίες, ανάλογα με τη χρήση και τη λειτουργικότητά τους. Πρόκειται για τα μηχανικά ή μεταβαλλόμενα έπιπλα και τα σύνθετα πολύ-έπιπλα. Τα πρώτα μπορούσαν να αλλάζουν μορφή με τη βοήθεια ενσωματωμένου μηχανισμού, για παράδειγμα αναδιπλούμενα τραπέζια, τα δεύτερα αποτελούσαν σύνθεση διαφορετικών μορφολογικών τύπων, όπως για παράδειγμα γραφείο-βιβλιοθήκη, καναπέ-κρεβάτι κλπ.³

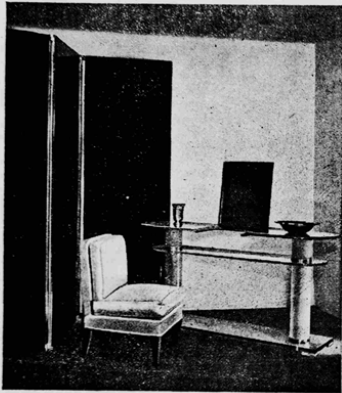
2 Tsoumas, J. (2023). Greek Interwar Art and Design (1922 – 1939): An Overview. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

3 Παρμενίδης, Γ., Ρούπα, Ε.Χ. (2003). Το Ασπικό Έπιπλο στην Ελλάδα 1830 – 1940. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ

ΤΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΠΛΑΣΗ

Σας παρουσιάζουμε σήμερα, αγαπητή αναγνώστριά μας, μια κομψή τουαλέτα που συνίσταται κατ'ελάχιστον από μέρη από κρυστάλλο με ευθεία μορφή από μέ-

Η μικρή αυτή γωνιά βιβλιοθήκη έχει τρία διαμερίσματα για βιβλία, το καθένα με δύο προσόψεις. Μπορεί να βγει όλη τόσο από πάνω όσο και από μια κερβηματοδόμοχη ή γραφείο, κοντά στο ξύλινο ή μαρμάρινο παράθυρο.

ταλλο εξαγωγισμένο. Το μεγάλο παραβάν από ξύλο ανοιχτού χρώματος με τους γυαλισμούς από κρυστάλλο και μέταλλο έχει μεγάλη πρωτοτυπία, και η νόστιμη μικρή κολυθόβια από ανοιχτό ξύλο και σελοποιημένη με λευκό μεταλλικό φάρμακο άποτέλουν ένα κομψότατο σύνολο, που θα ικανοποιήσει και το πιο απαιτητικό γούστο.

ΟΦΕΛΙΜΟΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Νοσηλεύματα. — Κάθως οι κομμάτια τέσσερας μεγάλης φαρμακείας ντυμένες και τις βράζουμε με λίγο μανιόκο και αλάτι. Όταν μαλακώσουν, τις περνάμε από ψαλό τριαντά, προσθέτουμε 1 δο. νερό, 4 μέτρους πατάτες κομμένες σε μικρά κομματάκια και 4 κουταλιές ελι. Βράζουμε το όλον σε δυνατή φωτιά επί μίαν ώρα και περνάμε πάλιν από το τριαντά για να γίνω σαν κρέμα, τη ξαναβράζουμε με λίγο βούτυρο και σερβίρουμε με τυρανισμένα φρούτα.

Το αλάτι στη φαρμακεία. — Εάν οι αναμειγνύμενοι προσθήματα άσπρα, αβγό δεν θα προερίθωνται φουσκώσουν. Ένα όμοιο αβγό σάν καταπιούμε θ' αφαιρέσει από το λαμό ένα τυχόν εργαζομένη κύκλωλο φουφού. Η λεπτή πέτρα του αβγού από βρώματα

αίματος μετά το σπλήρο φλοδύ το είναι καλό μέσον για τα έργαματά. — Το άσπρα του αβγού κτυπημένο με ψιλή ζάχαρη συνιστάται κατά της βραχνιάδας. — Ένα από αυτό κτυπημένο λαμβανόμενον επί ένα ποτηρίκι κομψά θεωρείται ως εξαιρετό δυναμωτικό.

Κομψότα από ροδάκινα, βερβόκοκα, κερβόκα.

— Σερβουδίζετε τα ροδάκινα ή βερβόκοκα και ρίχνετε τα φρούτα οι μιά μεγάλη κωσσορόλλα με κοχλάζον νερό. Εδώς που θα άφαιρουν στην έπιφάνεια, βράζετε τα φρούτα και τ' αφιάνετε να στεγνώνουν. Τα τοποθετείτε σε μιά γυάλινη άκάλωτο, τα πασπαλίζετε με άραστή ψιλή ζάχαρη, και τ' αφιάνετε επί 6 ώρας στον πάγο. Η μέθοδος αυτή είναι άπληκ' εύκολη, τά δέ φρούτα διατηρούν άκαίρητο το άρωμά των.

Εάν οι δουλιές του σπεισού σίς χαλούν τά χείμα τρυπάνε τα με πολύ πατάτες και ζουμί λεμονιά.

16. Περιοδικό «Ελληνίς», Αύγουστος-Σεπτέμβριος 1934.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

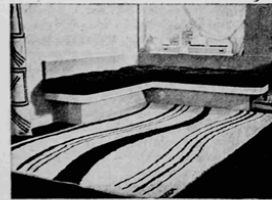
ανάτος αρ. 109, άλλ' ίδίως της Appassionata εις την όποιαν ο κ. Φαρανιάτος άφωρε να έκκευλίση και να μεταβόλη εις τους άφορατάς του όλον τό συνταρακτικόν πάθος που ο μέγας συνθέτης έχει έγκλειση μέσα εκεί. Το κοινόν με ένδοξοισήν παρατεταμένα και έπίμονα χαρακτηρισμάτα του ήρώτασε να παύη ως ής τό πρώτον μέρος της συνήσε; της Αλληλας.

Η τελευταία συναλία του Ύδριου 'Αθηνών ήτο από τους άφορατικούς έξαιρετικούς. Η άρχιστρα έπό τον κ. Φ. Οφονωδών έξέτελεσε με όλην την επίσημην κλασικότητα και με πολύ ζελέφ την Σην Συμφωνίαν Μπετόβεν και έπειτα την 'Μαγγανίαν του παρθέτης Βαλκωρίας, την πάντοτε όποβλητικην, και την Σουίταν του Στραβίνσκη, τέσσαρας χαριτωμένες και ζυτιες 'μοσσαι; γελοιογραφίας; θά έλεγε κανείς αι όποσαι ήσαν έναιρετικώς. Η κ. Α. Καραντινού έπαυε με πολλήν μουσικότητα τό κονσόρτο του Γκαρντ του τσόν Ιταλικού Καρβήρου συνθέτου. Η δέ Δι; Μαίτα με τσόν άπλην φροσών, έμνογηνη φωνήν της έτεροειότεσε τά 5 τραγούδια διά τό Νε κού Παυλά το Μάλερ πέντε μονακά διαμάντια—τόσον ποικίλα και δραματικά όστε πολλά μίτια όργάνησαν. Θά ήτο πολύ μεγαλειότερα η έντέπωση; άν ή Δις Μαίτα έτόνιζε περισσότερο τός λέξεις.

Άλλά και ο Πειραιεύς δέν όστέγησαν; ο Πειραιεύς Σύνδεσμος ίδωσε συναλίαν άρχιστρας έπό τον κ. Μπουνιότου με όλιον τον κ. Φαρανιάτον. Η αίθουσα ήτο έτερελλήση από Πειραιεύς οι όποσαι κατατελεσκορήσαν τους έκτελεστάς; ένδοξοισάμενον ότι ήσαν συναλίαν ίδιων τον ν έπιτα από τσόν έτη Μ. Μ.

Το σπίτι μας.

Παραρσώμενη σήμερα ένα άφαιό γαλί, κατάλληλο για μουνοτάη κυρία; Το φόντο είναι κρέμα και οι γοαρμές άρσίτες. Το γαλί αυτό είναι πολύ.

Διακοσμητικό και τά δύο του χρώματα είναι άναπτυκτικά στο μάτι.

17. Περιοδικό «Ελληνίς», Μάρτιος 1935.

ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Πώς θα δώσουμε νέο ύψος σε μιὰ γωνιά για ανάπαυση

ΔΕΥ ΚΡΕΙΣΤΑΤΑΙ να είναι κενός ο χώρος από και πάλι, γιατί τις γυναίκες υπαγορεύει να οι γυναίκες να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος. Το σπίτι, οι γυναίκες, πρέπει να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος. Το σπίτι, οι γυναίκες, πρέπει να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος.

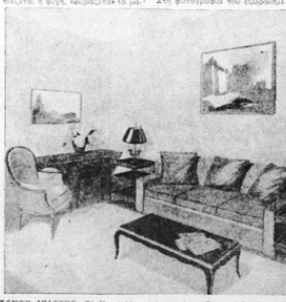
Το σπίτι, οι γυναίκες, πρέπει να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος. Το σπίτι, οι γυναίκες, πρέπει να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος. Το σπίτι, οι γυναίκες, πρέπει να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος.

Ένα μικρό παραρτήμα είναι.

Ο χώρος αυτό γίνεται για λόγους οικονομίας, και θα είναι από δωδεκάγωνο με το μέγεθος που θα είναι δεκάλογονο, με 6 άκρες και 6 γωνίες. Το σπίτι, οι γυναίκες, πρέπει να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος.

Ο χώρος αυτό γίνεται για λόγους οικονομίας, και θα είναι από δωδεκάγωνο με το μέγεθος που θα είναι δεκάλογονο, με 6 άκρες και 6 γωνίες. Το σπίτι, οι γυναίκες, πρέπει να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος.

ΚΟΥΝΙΑ ΑΠΛΟΤΗΤΑ: Τα 100 αλάτι χωρίς φάρμακα. Πώς οι γυναίκες να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος.

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΠΕΡΙΟ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

Τα λουλούδια που διακοσμούν τον χώρο του σπιτιού, είναι τα πιο αγαπητά των γυναικών. Τα λουλούδια, οι γυναίκες, πρέπει να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος.

Ένα μικρό παραρτήμα είναι.

Ο χώρος αυτό γίνεται για λόγους οικονομίας, και θα είναι από δωδεκάγωνο με το μέγεθος που θα είναι δεκάλογονο, με 6 άκρες και 6 γωνίες. Το σπίτι, οι γυναίκες, πρέπει να είναι καθαρές και να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος.

ΚΟΥΝΙΑ ΑΠΛΟΤΗΤΑ: Τα 100 αλάτι χωρίς φάρμακα. Πώς οι γυναίκες να μην έχουν να φορούνται επί του παρόντος.

Ελληνίς

Όφελιμοί γνώσεις

Για να καθαρίζουμε τα τζαμάκια, προσθέτουμε στο νερό λίγο πετρέλαιο. Τρίψτε δυνατά με μιά ματιά από παλιές ξεραμπίδες και στο τέλος σκοπίστε με ένα σιγανό πανί.

Λατέδες από λίγες βγαίνοντες ελασικά από μεταπολιτικά ή μάλλινα ξείσματα κατά τον έβλεπον τριών: Πασπαλιώστε τη λαδιά με τάλαρ, άφρατά τον έκει επί 10 λεπτά και βουρξίζετε καλά. Ό λαιός δά έχει φτήνη.

Για να καθαρίζουμε κρεμμύδια χωρίς τα διακρίσεις, καλόν είναι να τα ζυμαίουμε πρώτα όπως τις ντομάτες για σαλάτα το καλοκαίρι. Τα ξεπελούδισμένον δέ μαρξός, ο παράφωρον ή κοντά στη φωτιά. Για να ζυμαίοντες καπνόν τα χείμας μας από τη μαροδιά των κρεμμύδων, πίνουμε τα ξερά τους φύλλα, τα ζυμαίμε πάντα στη φωτιά και τριβόμε με αυτά τα χείμας μας.

- Ένα σός πέφτον τα μαλλιά, τρίψατε το δέρμα της κεφαλής καθήμερα με το έβλεπον μέγα:
- 2 κονταλιές της σούπας σόφου
 - 2 > > > κολώνια
 - 2 > > > γλυκερίνη
 - 2 > > > γαλακτολάδο
 - 2 > > > πετρέλαιο

Αναμείξατε καλά από της χημείας.

Για το τραπέζι.

Αρακάς με ζαμπόν. 1/2 όκ. άρακάς ξεπελούδισμένον, 50 άρακα. Ζαμπόν ή καπνισμένο λαδί, 6 μικρά κρεμμύδια, λίγο μαϊντανό, 75 άρακα νερό, 20 άρακα βούτυρον και 10 άρακα άλατος.

Κόβουμε το ζαμπόν ή το λαδί ος φύλες λουφίδες, λαίοντες το βούτυρον και ρίπαμε μέσα το ζαμπόν άφραίνοντες να ψηθεί επί 5 λεπτά, προσθέτουμε σνά σνά το άλατος άνακατόντες επί 2-3 λεπτά, βότερα το νερό και άφραίνον το όλο να βράσει. Προσθέτουμε τόν άρακά, τα κρεμμύδια και ζαμπόν μοναίον μαίνα δ, σκεπάζουμε την κατσαρόλα και άφραίνον το όλο να βράσει επί 1 1/2 της ώρας, προσθέτουμε έν άναγαχ λίγο ζεστό νερό. Τέλος βγάζουμε το δέμαό μαίνατον και σερβίρουμε.

Τραπέζιας. 3 αυγά, 3 φλιτζάνια του καφέ ζάχαρη, 1 φλιτζάνια του καφέ γάλα, ένα κουταλάκι του γλυκού σόδα, φρέσκον ζεμονάκι, λίγο κονάκι, λίγο αλάτι. Άλατίζε σός σπώνες.

Κρυπάς τ' αυγά με το ζάχαρη, χύνουμε κατόπι το γάλα και όλα τα μυσταλά και τη σόδα και τελευταίον λίγο του άλατος τόσος, όστε η ζύμη να σκέεται σ' ένα κουταλάκι. Τότε σ' ένα μικρό μέρος που έχει άφραθον βούτυρον χύνουμε λίγο λίγο άπ' της ζύμη και τα ηγναίοντες. Όταν έτοιμασθούν όλα ήγινοντα στογυρά οσά σβήγουν, τα σταγαίμα σί χαρτί και τα τάλιες ος ψιλή ζάχαρη.

Το σπίτι μας.

Αι ειώσεις μας δείχνουν δύο γωνίες με άς πολυτέλες μονοκατοικίας που έχουν έκτακτο άφραίνόμε: άναλογίες ώς πηχός τη δυναμική του χώρου. Οι τοίχοι της άφραίνοντες ειώσινας είναι λευκοί και τα έπιπλα από σκούρον καφέ βελούδο.

Τέλος, χάρη στις αρχές και τις μεθόδους του Μοντερνισμού, τα έπιπλα μαζικής παραγωγής εμφανίζονται για πρώτη φορά στην περίοδο του Μεσοπολέμου. Η ιδιαιτερότητα της ελληνικής επιπλοποιίας έγκειται στο γεγονός ότι η παραγωγή δεν γινόταν κατόπιν παραγγελιών, αλλά βασιζόταν σε μια γενική εκτίμηση του παραγωγού για την απορρόφηση των προϊόντων στην αγορά. Επιπρόσθετα, για το λόγο αυτό ο παραγωγός καθόριζε και το στυλ των επίπλων που θα κατασκεύαζε και τον τρόπο που θα τα διαφήμιζε στο καταναλωτικό κοινό.

Άλλη μια καινοτομία ήταν η ευρεία διάδοση του μετάλλου για τη δημιουργία επίπλων κήπου, κρεβατιών, καθισμάτων, τραπεζιών, επίπλων αποθήκευσης κλπ. Η βιομηχανική επεξεργασία του μετάλλου και η παραγωγή επινικελωμένων και επιχρωμιωμένων σωλήνων που χρησίμευαν τόσο ως δομικό όσο και ως διακοσμητικό στοιχείο, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διάδοση αυτού του τύπου επίπλων. Την ίδια στιγμή, η τεχνολογική πρόοδος επέτρεψε την ευκολότερη επεξεργασία μετάλλων όπως ο ορείχαλκος και ο χυτοσίδηρος επιτρέποντας τη δημιουργία πολλών διαφορετικών τύπων προϊόντων.

Στην Ελλάδα η Art Deco αναπτύχθηκε ταυτόχρονα με την Ευρώπη, διαδόθηκε ευρύτατα και παρέμεινε ισχυρή καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1930. Εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Έκθεση των Παρισίων του 1925 και θεωρήθηκε η γαλλική εκδοχή του Μοντερνισμού και η αντιπρόταση στη λιτή και αυστηρή βιομηχανική αισθητική του καθαρού Μοντέρνου Κινήματος. Συνεπώς, η αισθητική της τάσης αυτής αξιοποιούσε τις αρχές του Μοντερνισμού, ωστόσο, συμπεριλάμβανε στοιχεία από τους παρελθόντες μορφολογικούς τύπους της Γαλλίας και από εξωτικούς –μη ευρωπαϊκούς– πολιτισμούς, ενώ χρησιμοποιούσε σπάνια, πολυτελή και εξωτικά υλικά (βιομηχανικά, φυσικά ή κατεργασμένα χειρωνακτικά). Το αποτέλεσμα ήταν ένα αριστοκρατικό και πολλές φορές εξωτικό ύφος το οποίο απευθυνόταν στα μεγαλοαστικά στρώματα και οριοθετείτο μόνο από μια γεωμετρική αισθητική αντίληψη.

Ο σχεδιασμός γινόταν με στόχο τη δημιουργία εντυπωσιακών πρωτοποριακών επίπλων που έδιναν την εντύπωση έργου τέχνης και ακολουθούσε δύο κατευθύνσεις: είτε την κατάργηση της συμβατικής δομής του αντικειμένου και την επανασύνθεση των όγκων, είτε τη διατήρηση της συμβατικής δομής και τη γεωμετρική σχηματοποίηση όλων των στοιχείων του, συμπεριλαμβανομένου του διακόσμου¹. Ο τελευταίος πολλές φορές επιτυχανόταν μέσα από την πλαστικότητα της γεωμετρικής δομής του αντικειμένου.

Στην πρώτη περίπτωση η λειτουργικότητα και η οικονομικότητα των υλικών ή της κατασκευής έρχεται σε δεύτερη μοίρα. Χάριν του εντυπωσιασμού, τα έπιπλα αποτελούν συνθέσεις μεγάλων όγκων όπου δεν ενδιαφέρει η συμβολική διάκριση φερόντων και φερομένων στοιχείων, ούτε η έκφραση της τεχνικής καινοτομίας.

Στη δεύτερη περίπτωση τα πρωτεύοντα και δευτερεύοντα στοιχεία του επίπλου διαχωρίζονται, γίνονται αντιληπτά στη θεμελιώδη τους μορφή και διατηρούν την ίδια αξία μεταξύ τους. Η μετάβαση από το ένα στοιχείο στο άλλο γίνεται μέσα από ένα στοιχείο συναρμογής που αποδίδεται και αυτό γεωμετρικά, κυρίως με κλιμακώσεις μικρότερων όγκων. Οι μεγάλες και καθαρές επιφάνειες του επίπλου είναι δυνατόν να έχουν διακοσμητικό χαρακτήρα, είτε λόγω της υφής, είτε με την προσθήκη ανάγλυφου παραστατικού διακόσμου απλοποιημένου και γεωμετρικού.

1 Παρμενίδης, Γ., Ρούπα, Ε.Χ. (2003). Το Ασικό Έπιπλο στην Ελλάδα 1830 – 1940. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.

Μεταξύ πρωτοπορίας και παράδοσης εξαπλώθηκε από τα τέλη της δεκαετίας του 1920 και εξής μια εμπορική και οικονομική εκδοχή μοντέρνων επίπλων που λόγω της εκλεκτικής σύνθεσης στοιχείων από τα διάφορα πρωτοποριακά ρεύματα της περιόδου (Μοντέρνο Κίνημα, Διακοσμητική Τέχνη, Bauhaus και Γαλλικός Μοντερνισμός), καθώς και από ιστορικούς ευρωπαϊκούς μορφολογικούς τύπους ονομάστηκε Μοντερνίζον ύφος.

Τα μοντερνίζοντα έπιπλα στην πρώτη φάση τους διατηρούν τη βασική δομή του επίπλου σε ορθογώνιο σχήμα, όπως την εδραίωσε η πρώτη γενιά των μοντέρνων σχεδιαστών. Τα φέροντα στοιχεία διαμορφώνουν εμφανή σκελετό από ατόφιο ξύλο τυποποιημένων προδιαγραφών. Τα φερόμενα διαμορφώνονται από πλαίσια και ταμπλάδες από ατόφιο ξύλο και διακοσμούνται συνήθως με γεωμετρικά σχηματοποιημένα φυτικά μοτίβα.

Στη δεύτερη φάση τους υπερβαίνουν τη συμβατική βασική δομή (μέσω της εφαρμογής σύνθετης ξυλείας και της κατάργησης του σκελετού), εφαρμόζουν σχεδιαστικές αρχές είτε του Μοντέρνου Κινήματος (δημιουργία μορφής με θεμελιώδη στοιχεία), είτε της Διακοσμητικής Τέχνης (σύστημα συναρμογής και μεταβάσεις κλιμακωτών όγκων, διάκοσμος) συχνά με την προσθήκη κάποιου ιστορικού στοιχείου σε απλοποιημένα εκδοχή και χαρακτηρίζονται από το χαμηλό κόστος κατασκευής και τη μαζική παραγωγή.

Σε κάθε περίπτωση τα έπιπλα αυτά αποτελούν περισσότερο εικαστικές, συμβολικές εκφράσεις των πρωτοποριακών κινημάτων και δε μπορούν να αναλυθούν σύμφωνα με κάποια επίσημα διατυπωμένη σχεδιαστική ιδεολογία¹.

1 Παρμενίδης, Γ., Ρούπα, Ε.Χ. (2003). Το Ασπικό Έπιπλο στην Ελλάδα 1830 – 1940. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.

ΤΑ ΧΡΩΜΑΤΑ και η επίδρασί τους στον χαρακτήρα μας

ΜΟΝΤΕΡΝΟ ΚΑΘΗΜΕΡΟ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩΝ ΤΗΝ ΚΟΥΤΙΝΗΝ ΚΑΘΙΣΤΕΝ Η ΜΟΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΓΟΒΕΤΟ ΚΑΙ

ΕΠΙ ΤΕΛΟΥΣ μόνος ήρθε οριστικά το καλοκαίρι. Καρπός ήταν πάλι με την αδήχασα η 'Αθήνα μας, ή 'Ελλάδα μας, θαλάσσης, έχει γάρ ην άρη της. Ακολουθήστε, λέμετε, κι αυτή, τό βάρβαρον αίματα. 'Ας πάω όμως αόθ' τό σπασίω κι' άς έπανέλθω γύν έσπεύ της κ' άς κρατήση δριστικά την άρσιν της, άνθρωπων και τό άρσιον της χρώμα.

Τώρα λοιπόν λάβετε δ ήλεκτρον! Πρέπει όμως να είναι προσεκτικώς γινετέ είναι κριτικώς. Δείχεται σ' άλλους της άσθητικής ή τις άμορφως πολύ βρωμικη τραγού του. 'Ετσι παρατηρούμε ότι ή έπιφορτα μας θέλει βάρβαρον. Η βρωμική την έκσαν έλεειναι τήν τήν καλοκαίρι, πού ή βρωμικώτερον σφαιρότερον, θα ής κόνη χειρότερη έντίστασι, ή έχουμε περισσότερο έ. ροκίτες, και ή παρατηρούν κι' ασηά τό ήλιον μας είναι κι' έκείνη χρωμάτουμε. Τι χρωμάματα πού φαίνονται τά σπείτα όταν τά κάλυψά τους και οι έξωτερικές τους είναι φρεσκοβωμένες! Ροδίζον τοκοκορωσούη, άση από άρσιον, άγνήτη του

σταυτιού και γενικά πολιτισμού. Αυτό τό μικροκόσμο θα άση χαρά σ' άλλους τους είκίους σας γινετέ όλοι τά γορούν την πρόσθετη άμορφη του σταυτιού σας

Κάποτε βαρβαρά σ' ένα άμερικάνικο περιοδικό για την επίδραση των χρωμάτων στον χαρακτήρα. Ήταν άφθορο κάποιου σπουδαίου φηγάτου, δ όποιος είχε κάνει διάφορα πειράματα με χρώματα στους νεοεπιστάμιους, πού θηράνετε. Διαπίστωσε, λοιπόν, ότι τό κόκκινο χρώμα έχει τό πιο άσθητική επίδραση πάνω σέ νεοεπιστάμιους άνθρώπους. 'Αντιθέτως, τό γαλάσιον, έχει πολλή άσθητικώδη, γαλ-πρωτικώδη επίδραση. Τό ρόζ δίνει χαρά στους μελαγχολικούς τύπους, τό πορτοκαλί δίνει φάρ στα σκοτεινά διαμάτια και οι διαφόρες άποχρώσεις του προσήνουν έχου ένκοσμητικώδη επίδραση από μέγα και γ' ασηά τό πρόσιον χρώμα πλεονάζει στη φύση.

Δώστε χρώμα όσο μπορείτε στα σπείτα σας. Τους δίνετε ζωή. Μά πολύ άρσιον και άγνήτη συνθήκη είναι οι παιδικές κρηββατοκάμαρες βρωμικές λαλί. Μπορείτε πλ, να βάζετε μία ποσότητα κρηββατοκάμαρα από άζω και γά

την μετοπρέψετε σ' ένα ένκοσμητικώ, ένκοσμητικώ διαμάτιο για τό παιδί. 'Εάν τό παιδί σας είναι μάλλον νεοεπιστάμι, βάζετε τα άσπρα ή μαύλά άσπαστά με λίγες γαλάσιες ή άσπρες γαλακτώδεις άναλόγους. 'Εάν πάλι είναι μάλλον μελαγχολικό, βάζετε τα ρόζ, θα ήθε πού χαροποιώτα θα γίνου. 'Εάν τά βάζετε ρόζ βάζετε τους άσπρα σκεπάσματα και άσπρα κορτυνάκια. Διαλέξτε σφη κάποιον καλό 'περιοδικό, μία χρονοσητή είδου με λαλούδια ή με παιδικά και ήθε πού διαφορετικά θα γίνου τό παιδί. Θα ήθε πού σ' άγνήτηρου τό διαμάτιό τους, πού θα προσήνουν να τό έχου συντηρημένα, και πού πού καλοδιαθετα θα γίνου.

Τό γρηφιό του σούζου σας πρέπει να είναι τό κεντρικώ της προσήης σας. Πρέπει να φροντίζετε όστε δ σούζος σας να βρωμική έκεί άμερικώδη άνθρώπους. 'Αντιθέτως, τό γαλάσιον, έχει πολλή άσθητικώδη, γαλ-πρωτικώδη επίδραση. Τό ρόζ δίνει χαρά στους μελαγχολικούς τύπους, τό πορτοκαλί δίνει φάρ στα σκοτεινά διαμάτια και οι διαφόρες άποχρώσεις του προσήνουν έχου ένκοσμητικώδη επίδραση από μέγα και γ' ασηά τό πρόσιον χρώμα πλεονάζει στη φύση.

Δώστε χρώμα όσο μπορείτε στα σπείτα σας. Τους δίνετε ζωή. Μά πολύ άρσιον και άγνήτη συνθήκη είναι οι παιδικές κρηββατοκάμαρες βρωμικές λαλί. Μπορείτε πλ, να βάζετε μία ποσότητα κρηββατοκάμαρα από άζω και γά

λάττω, φυσική, να είναι άσπαστά. Για άλλους ασηά, τις βουλιές πρέπει να χρησιμοποιήσετε μενιές μενιές, γ' ασηά, έκτος του ότι έχου ένκοσμητικώδη λαλί, έχου και τό μέγα, πού μέγα, προτιμώ ότε πλένονται με νερό και πσιπών χωρίς να χάσου κάποιον από τη γαλάσιον τους.

Μέγρη πρό άλλους, οι μενιές λαλί και μενιές έχου γαλάσιον μόνο από τό έζωτε, ριμά, και σπασίος ή τήν τους ήταν άπορση στους πολλούς. Οι μενιές πού κατασκευάζουσι οι διάφοροι μενιέρες μας εδώ είναι καλύτερες ποιήτες. 'Εχου άσθητικώδη ή καλό λαλί και δέν διατηρούνται. 'Εάν είστε νεοεπιστάμι, λαλί, λαλί και τις πσιπών σφαιρότερον, δέν άρσιον να έπιφύτη την προση τους έσπεύ.

Γ' ασηά σας σκοτεινά άλλους ύβριστοι τις διάφορες μενιές και μενιές μαρκας UNEDAM ή Νουα ή Νουα. Είναι κατασκευασμένες εδώ με έξη συντηρή και παιδίζονται ήσυχη και σφαιροποιήτες. 'Εχου άλλη τήν

λάττω την ένου, ή διαφορά τους 'έτσι μόνο στην τήν ή έσπεύ είναι προση σ' άλλους. Τα χρώματα 'Νηρολά' πολίζονται στα γραφεία της 'Εταιρίας, όδω, Κολοκορωή 25, Σφηφίτη τον κ. Μερήκη, ύβριστικώ και ήρσιον. Είναι τοκοκορωσούη άμωμω και είρη βρωμια ότι θα σας δειξη καλή πληροφορία πού θα χρσιπώτε άς τήν τό είρη πού θα πρέπει να πάρτε, άναλόγους με την χρονη πού θα τό θέλατε.

'Εάν ήθε στην έπιφορτα γραφεία σ' είρη στα γραφεία της 'Εταιρίας 'Νηρολά', όδω, Κολοκορωή 29, ή στα γραφεία του Περιοδικού μας, Πατρών 8, γ' ασηά ποιήτες πληροφορία πού θα θέλατε σφαιρότερον. Είρη θα προήνουν να σας έπιφύτηρήση.

Μή έχητε την έπιφορτα των χρωμάτων στους χαρακτήρα. Δώστε λαλί, φάρ στα σπείτα σας. Δώστε του χρωμάτα και καλό παρακοσμητικώ.

Η ΟΛΙΑ ΚΑΙ

Η Α ΕΝΙΑ ΤΗ ΕΡΕΒΒΑΘΑΝΑΡΑ ΤΗΝ ΒΟΡΟΚΑΙ ΚΑΙ, ΒΑΝΕΡΝ ΤΕ ΝΟΥ ΑΝΔΡΟΙ ΚΑΙ ΕΒΟΡΦΟ

Η ΓΥΝΑΙΚΑ

ΤΗΝ ΒΑΝΕΡΝ ΕΒΟΡΦΟ ΤΗΝ ΒΟΡΟΚΑΙ ΚΑΙ, ΒΑΝΕΡΝ ΤΕ ΝΟΥ ΑΝΔΡΟΙ ΚΑΙ ΕΒΟΡΦΟ

Η ΓΥΝΑΙΚΑ

24. Περιοδικό «Γυναίκα», 1939.

Οι μελέτες που εκπονήθηκαν μέχρι τη δεκαετία του '30 σε σχέση με την ελληνική σχεδιαστική παράδοση και τον υλικό πολιτισμό είχαν διπλό αποτέλεσμα. Αφενός συνετέλεσαν στην κατανόηση της διαδικασίας του σχεδιασμού και των παραγόντων που καθορίζουν τον τύπο και τη μορφή του αντικειμένου, γεγονός το οποίο αποτέλεσε το έναυσμα για την υιοθέτηση θεμελιωδών αρχών σχεδίασης. Αφετέρου, οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι το πρωτοποριακό κίνημα του Μοντερνισμού πρόσβευε κοινές αρχές και αξίες με την ελληνική σχεδιαστική παράδοση: ο ορθολογικός σχεδιασμός (λειτουργικότητα και οικονομικότητα της κατασκευής μέσα από τα θεμελιώδη στοιχεία) και οι λιτές γραμμές, ήταν στοιχεία τα οποία εντοπίζονταν τόσο στον αρχαίο, όσο και στο βυζαντινό και λαϊκό πολιτισμό. Ομοίως, η μοντέρνα αντίληψη της έκφρασης υψηλών ιδεωδών μέσω της αισθητικής αποδιδόταν και στον αρχαίο και στο βυζαντινό πολιτισμό.

Τα έπιπλα που δημιουργήθηκαν με βάση αυτά τα συμπεράσματα είχαν ως βασικό χαρακτηριστικό τη σύμμεξη συμβολικών μορφών της αρχαίας ή της λαϊκοβυζαντινής εποχής και των πρωτοποριακών ευρωπαϊκών κινήματων (Μοντέρνου Κινήματος, Art Deco και Μοντερνίζοντος ύφους) με στόχο τη δημιουργία πρωτότυπων μορφών. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι -κυρίως στην κατηγορία των προϊόντων υψηλού σχεδιασμού- δεν υπήρξε εκλεκτική σύνθεση μοτίβων, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια ξεκάθαρη σύγχρονη εκδοχή κάθε ελληνικού παραδοσιακού ύφους.

Βασικό, ωστόσο, χαρακτηριστικό του ελληνοκεντρικού μοντερνισμού ήταν το γεγονός ότι εκφράστηκε κυρίως με κατασκευές επίπλων μαζικής παραγωγής από μη επώνυμους επιπλαποιούς. Τα έπιπλα αυτά

είχαν απλοποιημένη κλασική δομή επάνω στην οποία εφαρμόζονταν διακοσμητικά στοιχεία είτε αρχαίας ή λαϊκοβυζαντινής παράδοσης, είτε ευρωπαϊκών πρωτοποριακών κινήματων τα οποία δεν είχαν υποστεί απλοποιητική μορφολογική επεξεργασία. Η ποικιλία και η διάδοση των ιδιότυπων παραλλαγών επίπλων αυτού του τύπου ιδίως στα τέλη της δεκαετίας του 1930 ήταν τόσο ευρεία, ώστε να ταυτιστεί η τάση με την περίοδο και να μείνει γνωστή ως το «αθηναϊκό» έπιπλο του Μεσοπολέμου.

ΕΛΛΗΝΟΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ

25. Αθηναίος – Βαράγκη.

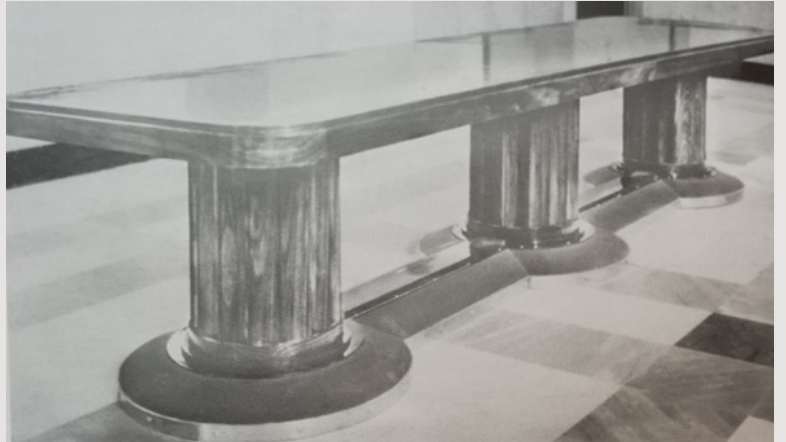
26. Αφοί Αετόπουλοι – Μ. Σιγάλας
(1936).

27. Μαζική έκφραση του Ελληνοκεντρικού
Μοντερνισμού.

28. Μαζική έκφραση του Ελληνοκεντρικού Μοντερνισμού.

29. Α. Μίχα, τραπέζι υποδοχής κοινού στην Τηλεφωνική Εταιρεία στην Αθήνα (1935-1940).

30.Μαζική έκφραση του Ελληνοκεντρικού Μοντερνισμού.

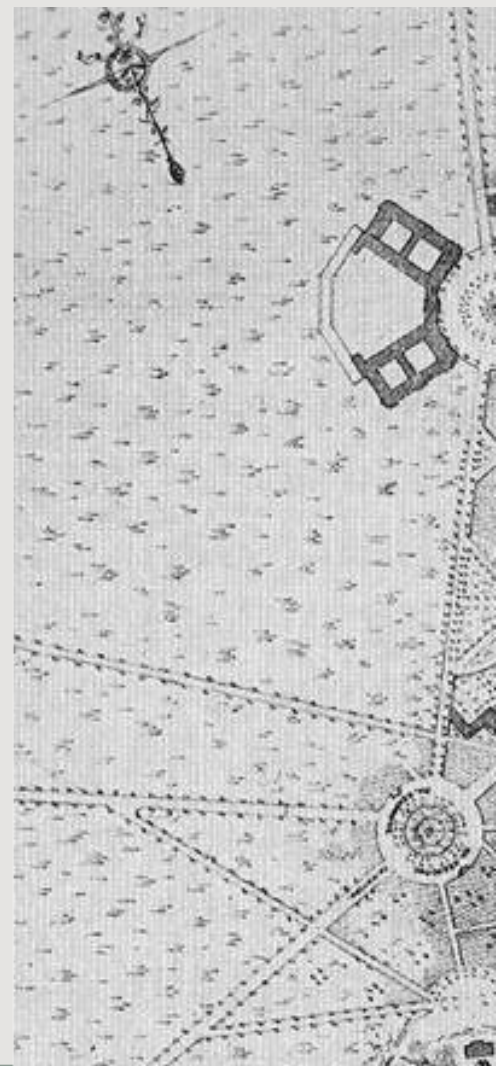

31. Α. Κονδύλη, τραπέζι συνεδριάσεων για την Τράπεζα της Ελλάδος.

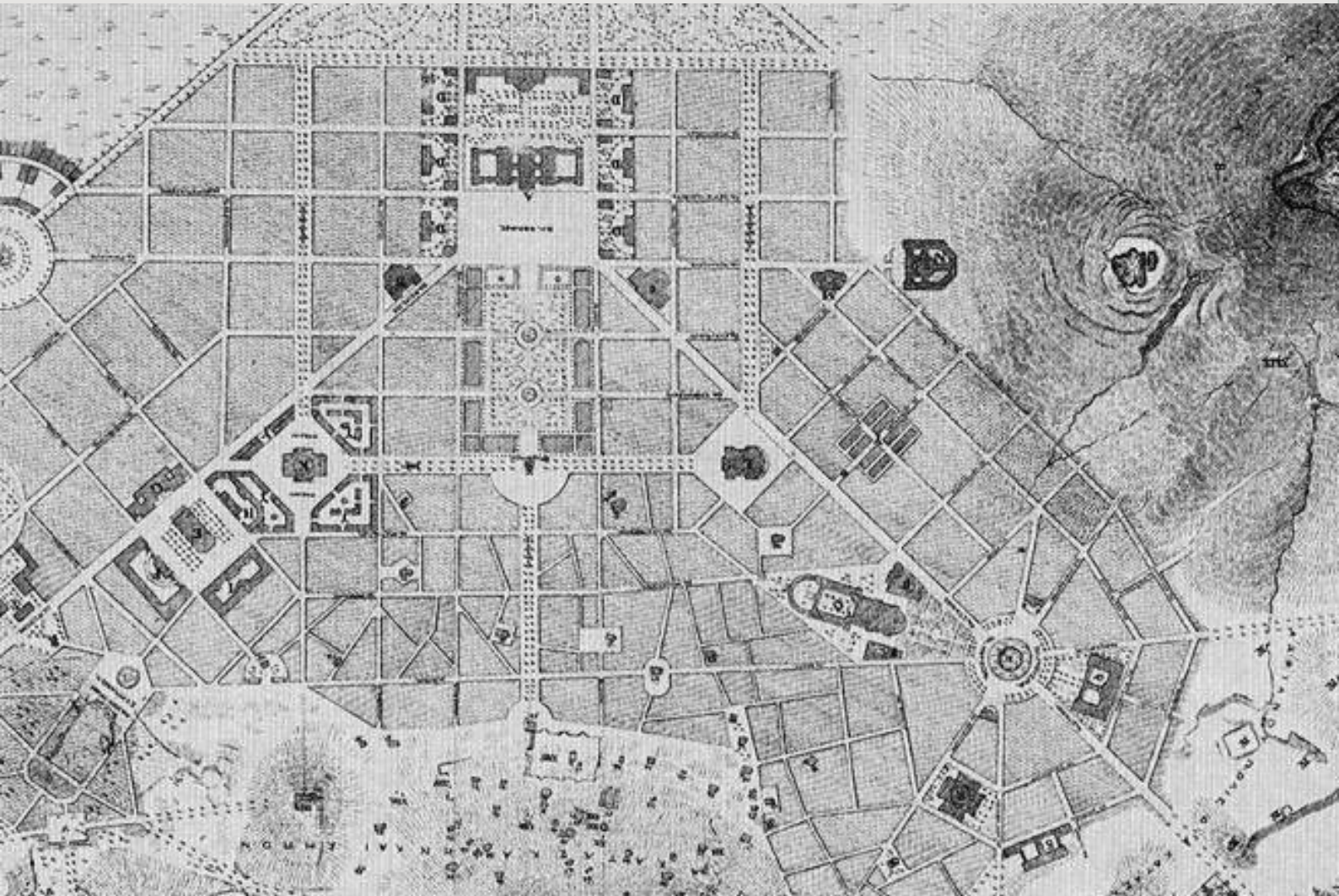
Η συνοικία της Ομόνοιας σχεδιασμένη κατά το 19ο αιώνα με την από τότε αενάως διαμορφούμενη και μεταλλασσόμενη πλατεία - τοπόσημό της χαρακτηρίζεται διαχρονικά από την αρχή της ιστορίας του νεώτερου ελληνικού κράτους μέχρι και σήμερα από έντονες αντιθέσεις: τόπος διερχομένων, σημείο συνάντησης, διαφυγής και διαμάχης, κέντρο τουριστικής, καλλιτεχνικής και εμπορικής δραστηριότητας, αλλά και εστία παραβατικού και παρακμιακού τρόπου ζωής.

Εκτείνεται περιμετρικά της πλατείας συνορεύοντας με τις περιοχές Μοναστηράκι, Μεταξουργείο, Πλατεία Βάθη, Πολυτεχνείο και Ακαδημία. Εκεί συναντιούνται νευραλγικές οδοί της πόλης, η Πανεπιστημίου που περνάει από την Ακαδημία και καταλήγει στο Σύνταγμα, η Σταδίου που συνδέει με την πλατεία Συντάγματος και οδηγεί στο Παναθηναϊκό Στάδιο, η Αιόλου που οδηγεί στην Ακρόπολη, η Αθηνάς όπου βρίσκονται το Δημαρχείο, η πλατεία Κοντζιά και η Κεντρική Δημοτική Αγορά Αθηνών, η Πειραιώς που συνδέει την πόλη με το λιμάνι, η Αγίου Κωνσταντίνου όπου βρίσκεται το Εθνικό Θέατρο και οι Πατισίων και 3η Σεπτεμβρίου που οδηγούν στο Αρχαιολογικό Μουσείο.

Στο αρχικό πολεοδομικό σχέδιο των Κλεάνθη και Σάουμπερτ προοριζόταν να γίνει το κέντρο της πόλης και να φιλοξενήσει τα βασιλικά ανάκτορα και τα σημαντικότερα δημόσια κτίρια. Με την εγκατάσταση των παλαιών ανακτόρων στο Σύνταγμα η περιοχή σταδιακά προσέλαβε μεσοαστικό και τελικά λαϊκό χαρακτήρα, ωστόσο, εξαιτίας της κεντρικότητάς της και του γεγονότος ότι αποτελεί ήδη από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα συγκοινωνιακό κόμβο, εξελίχθηκε σε ένα από τα πλέον πολυσύχναστα μέρη της πόλης με διανυκτερεύοντα καφενεία και εστιατόρια, κέντρα διασκέδασης, καταστήματα, φαρμακεία, θέατρα και ξενοδοχεία.

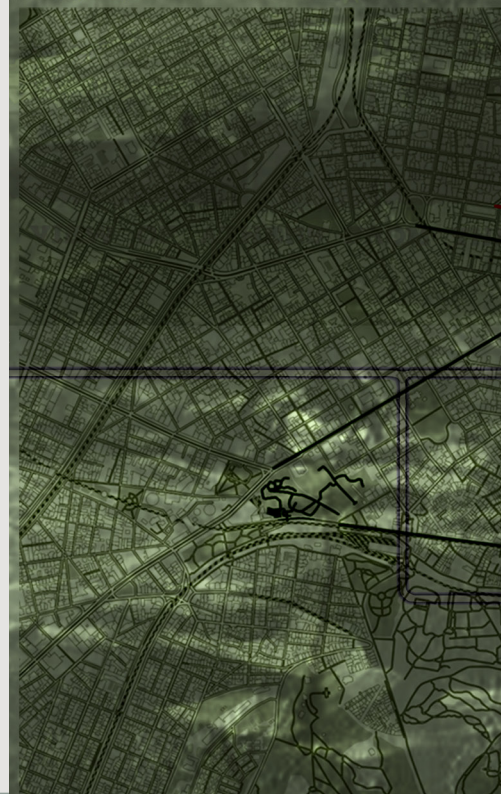

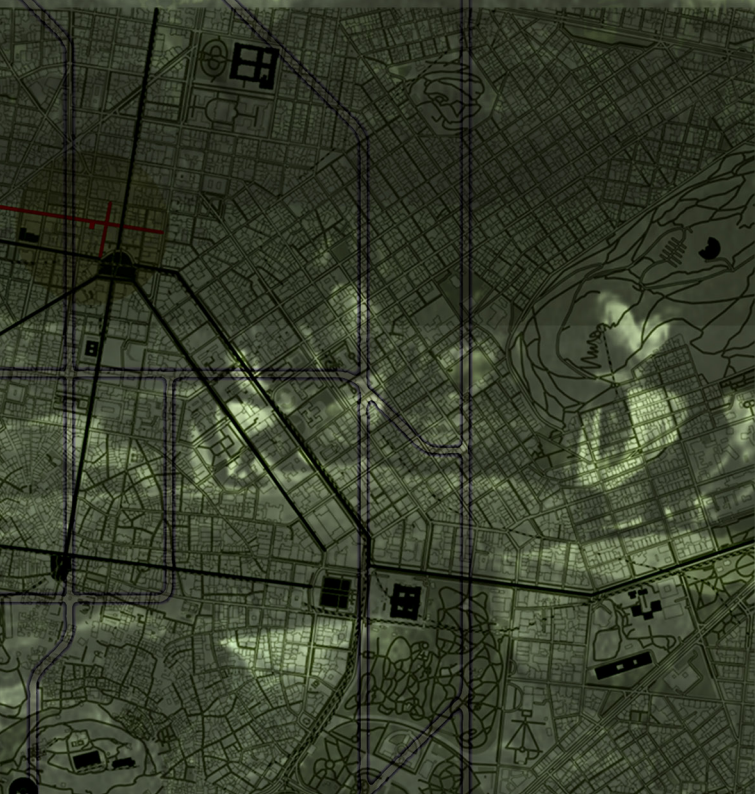
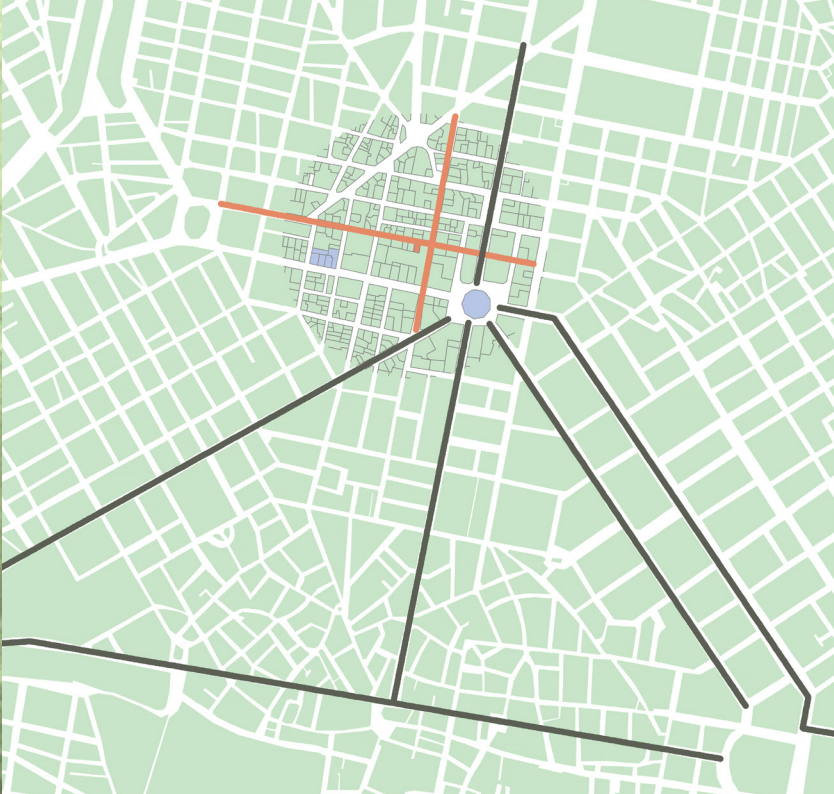
Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ

Κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου ξεκίνησαν να κατασκευάζονται οι πρώτες μοντέρνες πολυόροφες κατασκευές και μέχρι το 1960 συντελέστηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος της η σταδιακή κατεδάφιση των παλαιών νεοκλασικών κτηρίων στην ευρύτερη περιοχή. Οι χρήσεις των κατασκευών αυτών περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο επιχειρήσεις, καταστήματα και κατοικίες. Ορόσημο για το χαρακτήρα της περιοχής αποτέλεσε και η θεμελίωση της υπόγειας γραμμής ηλεκτρικού σιδηροδρόμου που ενώνει την Αθήνα με τον Πειραιά. Κάτω από το έδαφος της πλατείας δημιουργήθηκε μια άλλη “πλατεία” για τους πεζούς με κυλιόμενες σκάλες και καταστήματα.

Σήμερα η περιοχή της Ομόνοιας θεωρείται σε αρκετά σημεία της υποβαθμισμένη, κυρίως λόγω της παρουσίας ναρκομανών και ιερόδουλων στους δρόμους (από την Αθηνάς μέχρι την Παναγή Τσαλδάρη, τη Σωκράτους, την Ξούθου, τη Γερανίου κλπ.), ενώ κατοικείται ως επί το πλείστον από παράνομους μετανάστες και τουρίστες. Ιστορικές επιχειρήσεις και πολυκαταστήματα, θέατρα και ξενοδοχεία συνεχίζουν να λειτουργούν, ανακαινίσεις μεγάλων κτιρίων με εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων φαίνεται να την αναβαθμίζουν σημειακά, ωστόσο η εικόνα μιας θορυβώδους, βρώμικης και δυσώδους πόλης που έχει εγκαταλειφθεί στη φθορά και τη διαφθορά και στοιβάζει στο κουφάρι της τους σύγχρονους άθλιους των Αθηνών είναι αισθητή, ιδίως τις ώρες που τα καταστήματα και οι επιχειρήσεις κλείνουν.

SATOVRIANDOU 15

Η πολυκατοικία στον αριθμό 15 της οδού Σατωβριάνδου αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα μεσοαστικής μοντέρνας αρχιτεκτονικής του Μεσοπολέμου στην περιοχή της Ομόνοιας. Σχεδιασμένη από άγνωστο αρχιτέκτονα, κατασκευάστηκε το 1937 από οπλισμένο σκυρόδεμα, πυρπολήθηκε το 1944 και στη συνέχεια επισκευάστηκε το Μάρτιο του 1948.

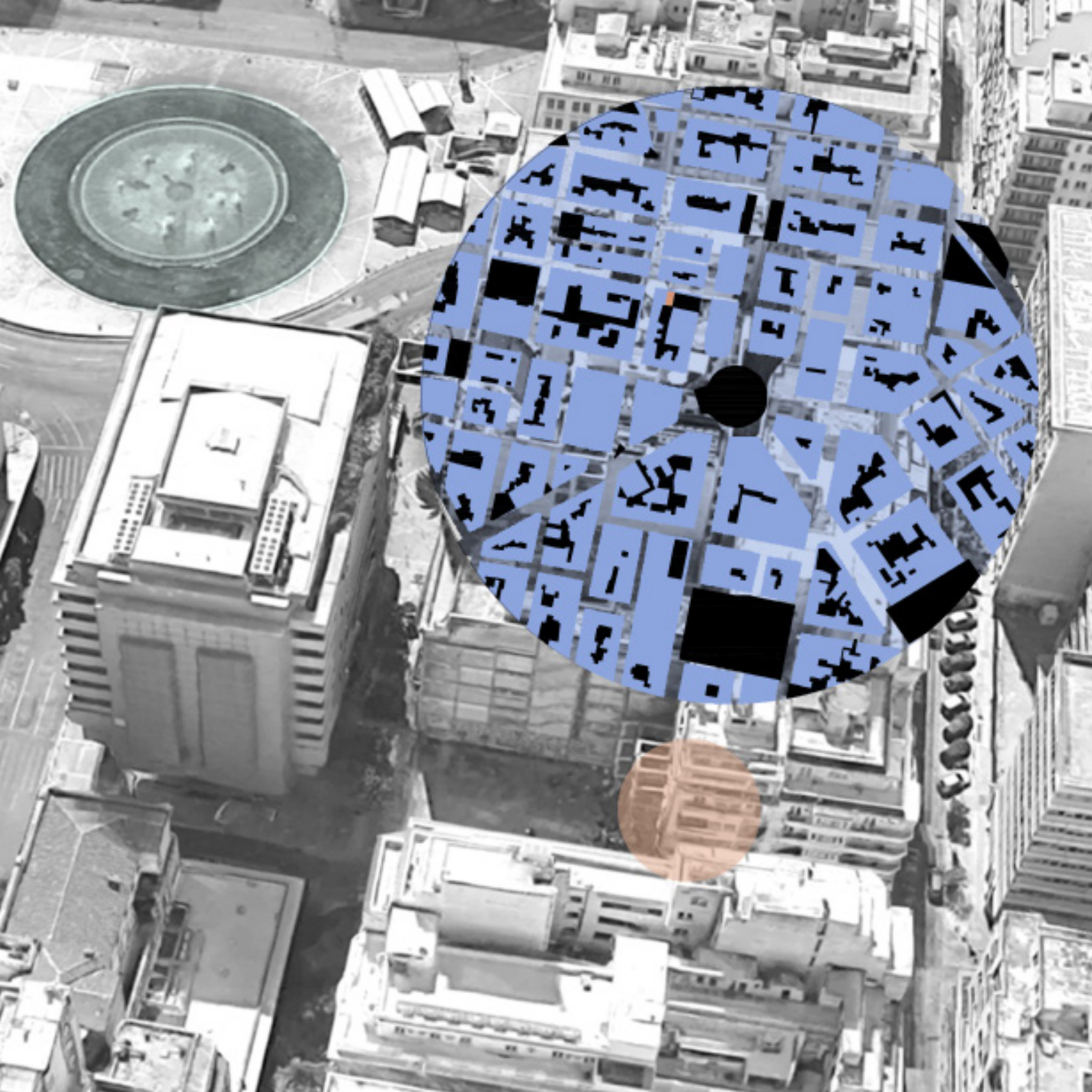
Σύμφωνα με το ΓΟΚ του 1929, το κτίσμα είναι τοποθετημένο στο οικόπεδο κατά το συνεχές σύστημα δόμησης με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη κάλυψη με αποτέλεσμα την ελαχιστοποίηση του ακάλυπτου χώρου/ φωταγωγού.

Περιλαμβάνει έξι οροφωδιαμερίσματα στους ορόφους, θυρωρείο και καταστήματα στο ισόγειο, αποθήκες στο πρώτο υπόγειο, πολεμικό καταφύγιο στο δεύτερο υπόγειο και πλυσταριό στην ταράτσα.

Η όψη της έχει σχεδιαστεί με άξονες συμμετρίας και επηρεάζεται από την κάτοψη. Περιλαμβάνει δύο μικρά μπαλκόνια δίπλα σε προεξοχή (έρκερ) στην οποία “γυρίζουν” παράθυρα και τα υλικά της είναι επίχρυσμα (σε σημεία αρτιφισιέλ) και μέταλλο. Ο έκτος όροφος υποχωρεί προς το εσωτερικό αφήνοντας αίθριο το μπαλκόνι του πέμπτου ορόφου. Για το λόγο αυτό στον έκτο όροφο έχει τοποθετηθεί μετώπη που αποκρύπτει την υποχώρηση και “συμμετρικοποιεί” την όψη. Στο ισόγειο βρίσκονται δύο καταστήματα και η είσοδος η οποία έχει χαρακτηριστικά αρτεκκό.

Εσωτερικά τα οροφωδιαμερίσματα έχουν ως επί το πλείστον πανομοιότυπη κάτοψη και είναι οργανωμένα κατά λειτουργικές ενότητες (α) χώρος εισόδου, γραφείο, τραπεζαρία, καθιστικό, W.C., β) υπνοδωμάτια, λουτρό, αποθήκη, γ) κουζίνα, βοηθητικός χώρος (office), δωμάτιο υπηρεσίας) οι οποίες επικοινωνούν μεταξύ τους με μελετημένο τρόπο. Η ζώνη διημέρευσης (είσοδος, γραφείο, τραπεζαρία, καθιστικό τοποθετείται στην όψη και επικοινωνεί με την κουζίνα και το βοηθητικό χώρο (office). Υπάρχουν

δύο ακάλυπτοι χώροι, ο ένας περιλαμβάνει βοηθητικό κλιμακοστάσιο στο οποίο βλέπουν η κουζίνα, το W.C., το λουτρό και το δωμάτιο υπηρεσίας, και ο άλλος χρησιμεύει ως φωταγωγός στον οποίο βλέπει η ζώνη ανάπαυσης (υπνοδωμάτια, λουτρό). Οι δύο ζώνες ενώνονται με τη χρήση διαδρόμου. Κοινόχρηστη είναι η είσοδος, το κλιμακοστάσιο (με ανελκυστήρα) και η ταράτσα (χώρος πλυσταριού).

Μέσω της αισθητικής αναβάθμισης ενός σημείου της Σατωβριάνδου το οποίο σήμερα φαίνεται εγκαταλελειμένο στην παρακμή, αποσκοπείται η αρχιτεκτονική ανάδειξη μιας ιστορικής πολυκατοικίας με έντονες τις επιρροές που δέχθηκε από το Μοντέρνο Κίνημα, αλλά και η αναζωογόνηση και επανακατοίκηση της περιοχής που λόγω της γειννίασης με την πλατεία Ομονοίας, σημαντικά καταστήματα, όπως το νέο “Μινιόν” και τα Hondos Center, ανακαινισμένα ξενοδοχεία, όπως το Brown Lighthouse, αλλά και ιστορικά μικρά μαγαζιά του κέντρου, παρουσιάζει έντονη τουριστική και εμπορική κίνηση.

Λαμβάνοντας υπόψη την έκταση που έχει λάβει η ενοικίαση διαμερισμάτων μέσω Airbnb στην περιοχή, καθώς και τη λειτουργία ήδη δύο τέτοιων χώρων στην πολυκατοικία, επιχειρείται το οροφωδιαμέρισμα του τρίτου ορόφου το οποίο στέγαζε τα γραφεία επιχείρησης χονδρικής πώλησης υφασμάτων, να μετατραπεί σε τρία διαμερίσματα προς ενοικίαση μέσω ψηφιακής πλατφόρμας.

Με αφορμή την ύπαρξη στο δεύτερο υπόγειο της πολυκατοικίας καταφυγίου για την προστασία από τους βομβαρδισμούς κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (σύμφωνα με τη νομοθεσία από τα μέσα της δεκαετίας του “30 και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του “50 η κατασκευή καταφυγίων στις ιδιωτικές πολυκατοικίες ήταν υποχρεωτική), αναζητήθηκε η έννοια που θα μπορούσε να έχει ένα καταφύγιο σήμερα. Προφανώς, η ανάγκη δεν είναι πλέον ένας εσωστρεφής χώρος αποκλεισμού από συνθήκες πολέμου. Η σύγχρονη ανάγκη για προστασία έγκειται στις “επιθέσεις” του σύγχρονου αστικού περιβάλλοντος: ρύπανση, θόρυβος, πιεστικοί ρυθμοί, υπερπληροφόρηση, εγκληματικότητα, κοινωνική αποξένωση, αποκοπή από την επαφή με τη φύση. Η “εχθρικότητα” των σύγχρονων πόλεων είναι ιδιαίτερα αισθητή σε ένα από τα κεντρικότερα σημεία της Αθήνας.

Ο νέος σχεδιασμός του τρίτου ορόφου της πολυκατοικίας

κινείται με γνώμονα αφενός τη δημιουργία τριών διαμερισμάτων προς ενοικίαση Airbnb και αφετέρου τη διαμόρφωση συνθηκών επιβίωσης στη χαοτική σύγχρονη πόλη: επανασύνδεση με τη φύση, τους άλλους και τον εαυτό είναι οι λέξεις κλειδιά που οδηγούν σε χώρους όπου ο χρήστης μπορεί να αποφορτιστεί, να συγκεντρωθεί, να οραματιστεί και να επικοινωνήσει. Για το σκοπό αυτό, τα τρία αυτόνομα διαμερίσματα επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω κοινόχρηστου διαδρόμου περιμετρικά ενός μικρού κοινόχρηστου χώρου χαλάρωσης με σάουνα. Παράλληλα, στον ακάλυπτο φωταγωγό της πολυκατοικίας έχει διαμορφωθεί ένας μικρός χώρος φύτευσης στον οποίο έχουν πρόσβαση τα δύο από τα τρία διαμερίσματα και ο κοινόχρηστος χώρος χαλάρωσης.

19,59 m²

11,62 m²

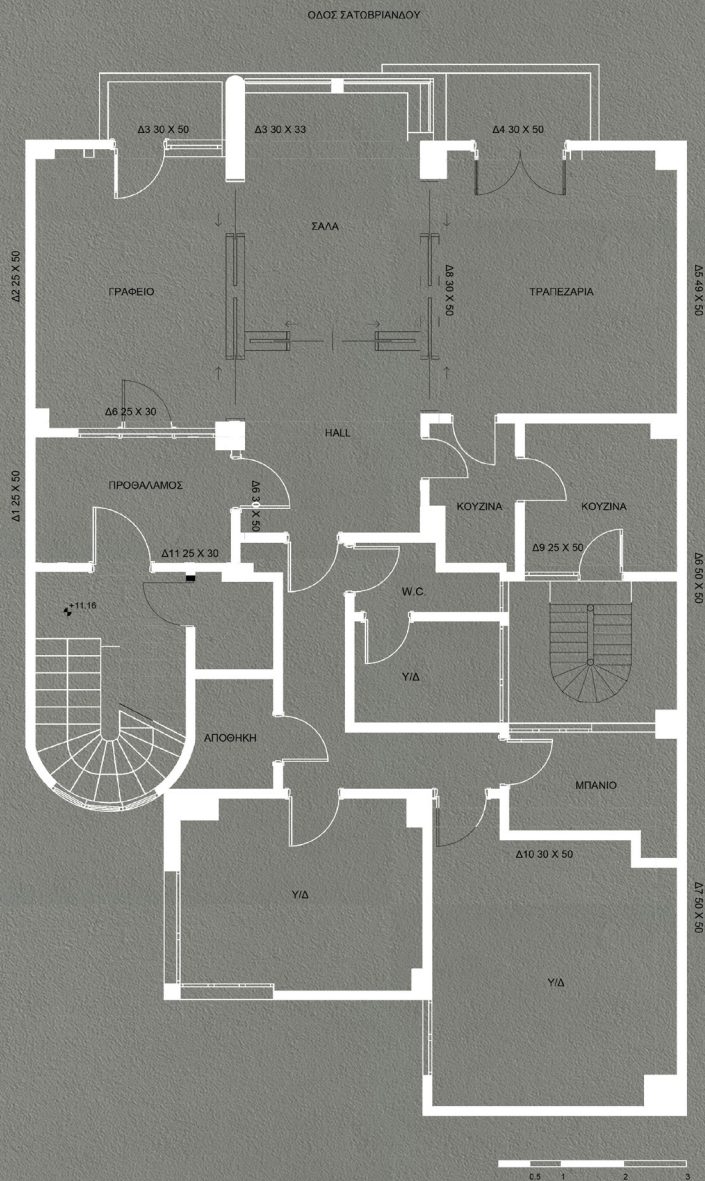
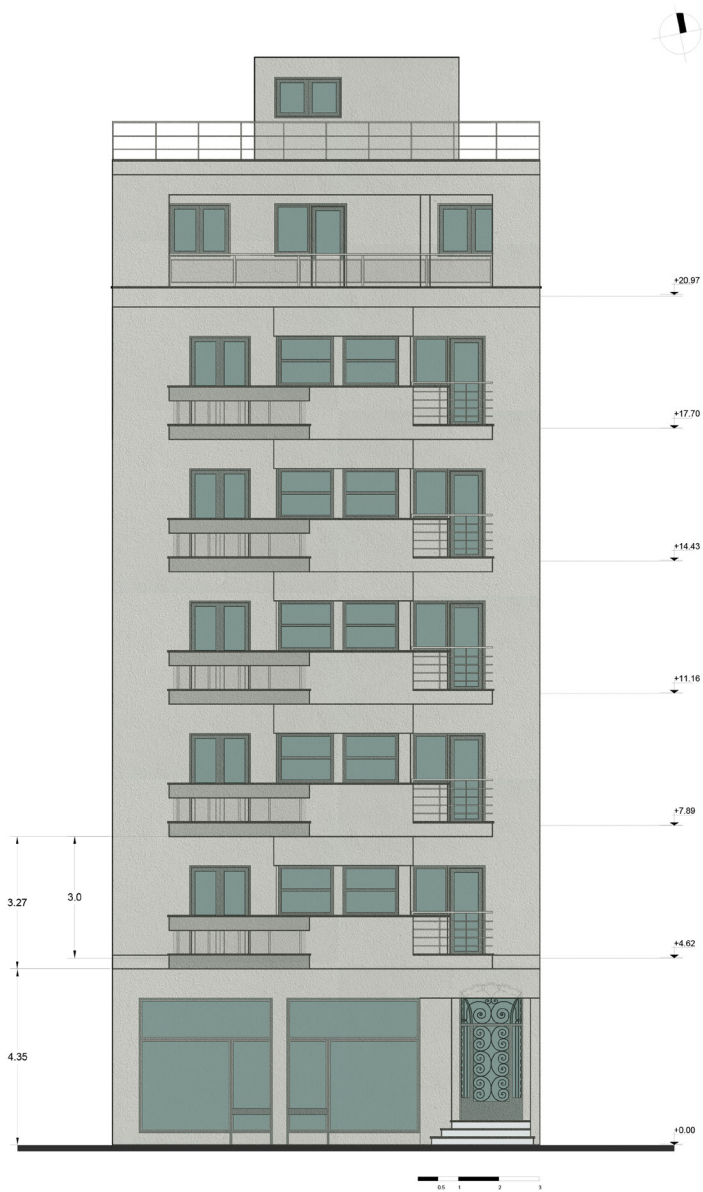

26,03 m²

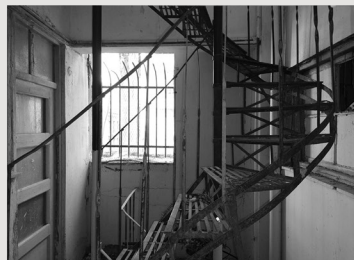

59,67 m²

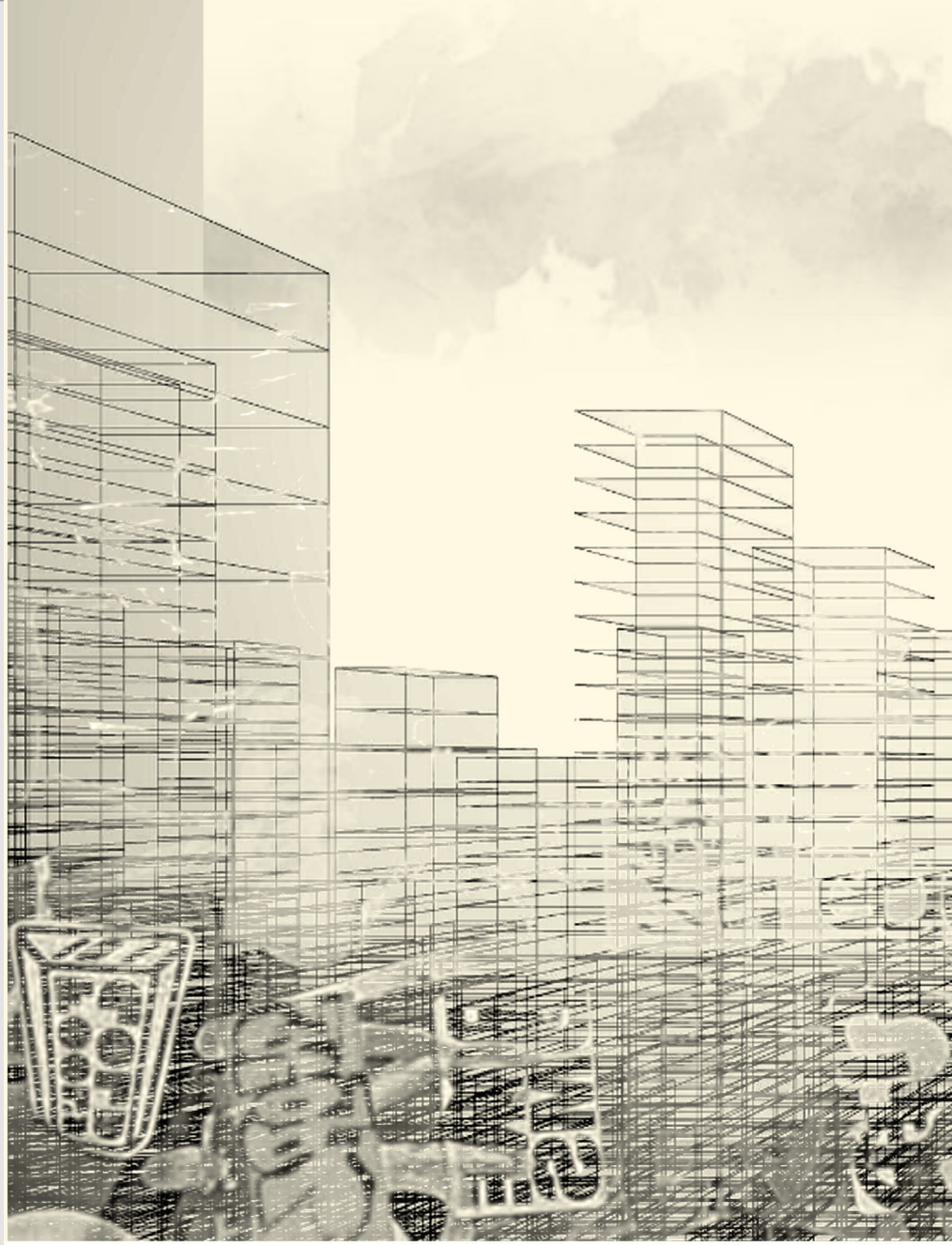
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ

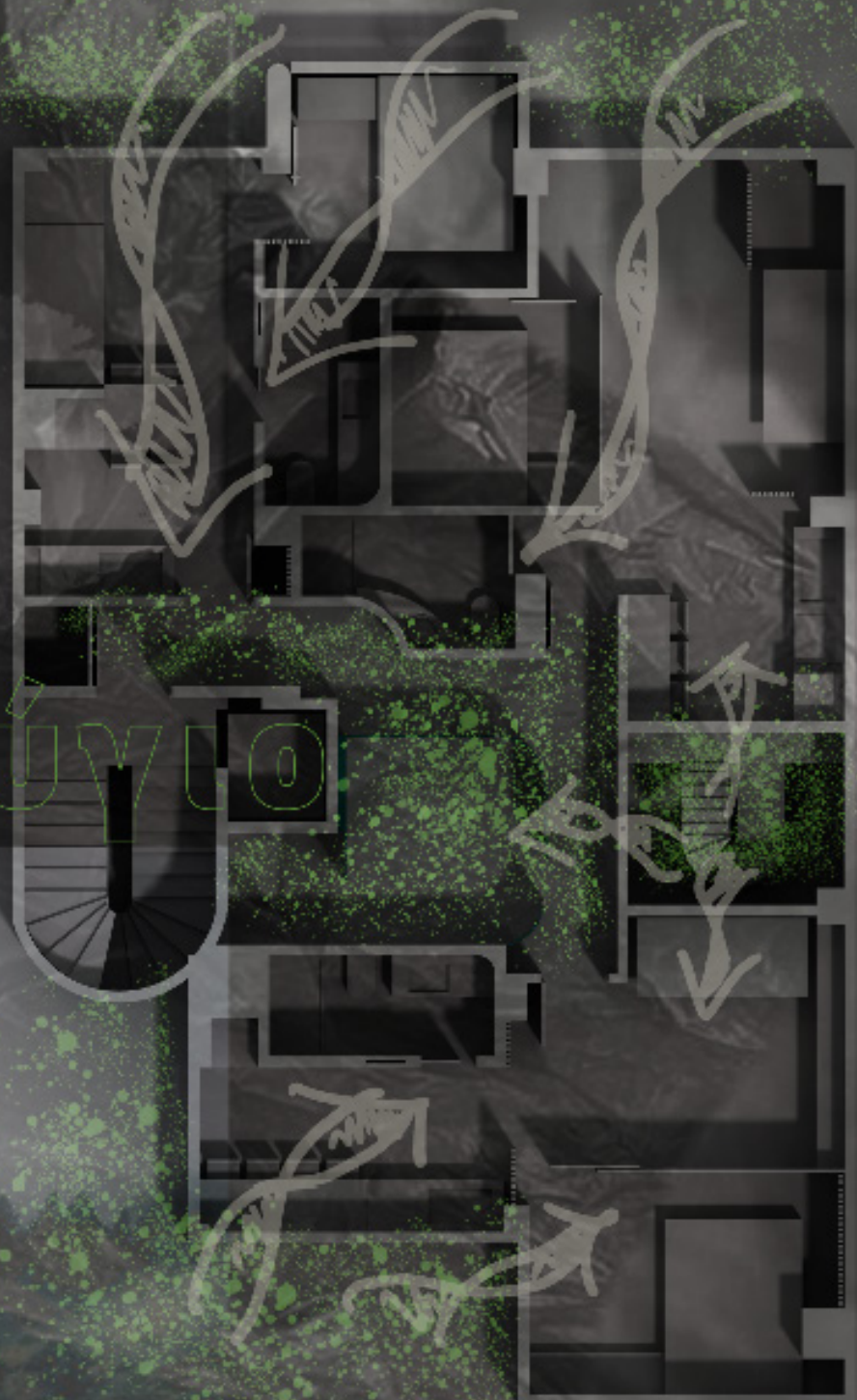

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ

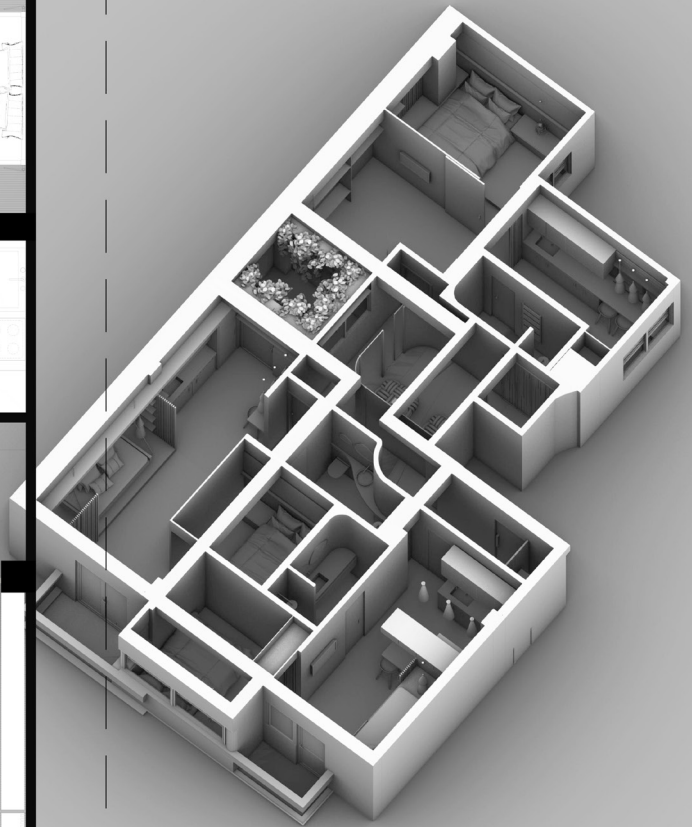
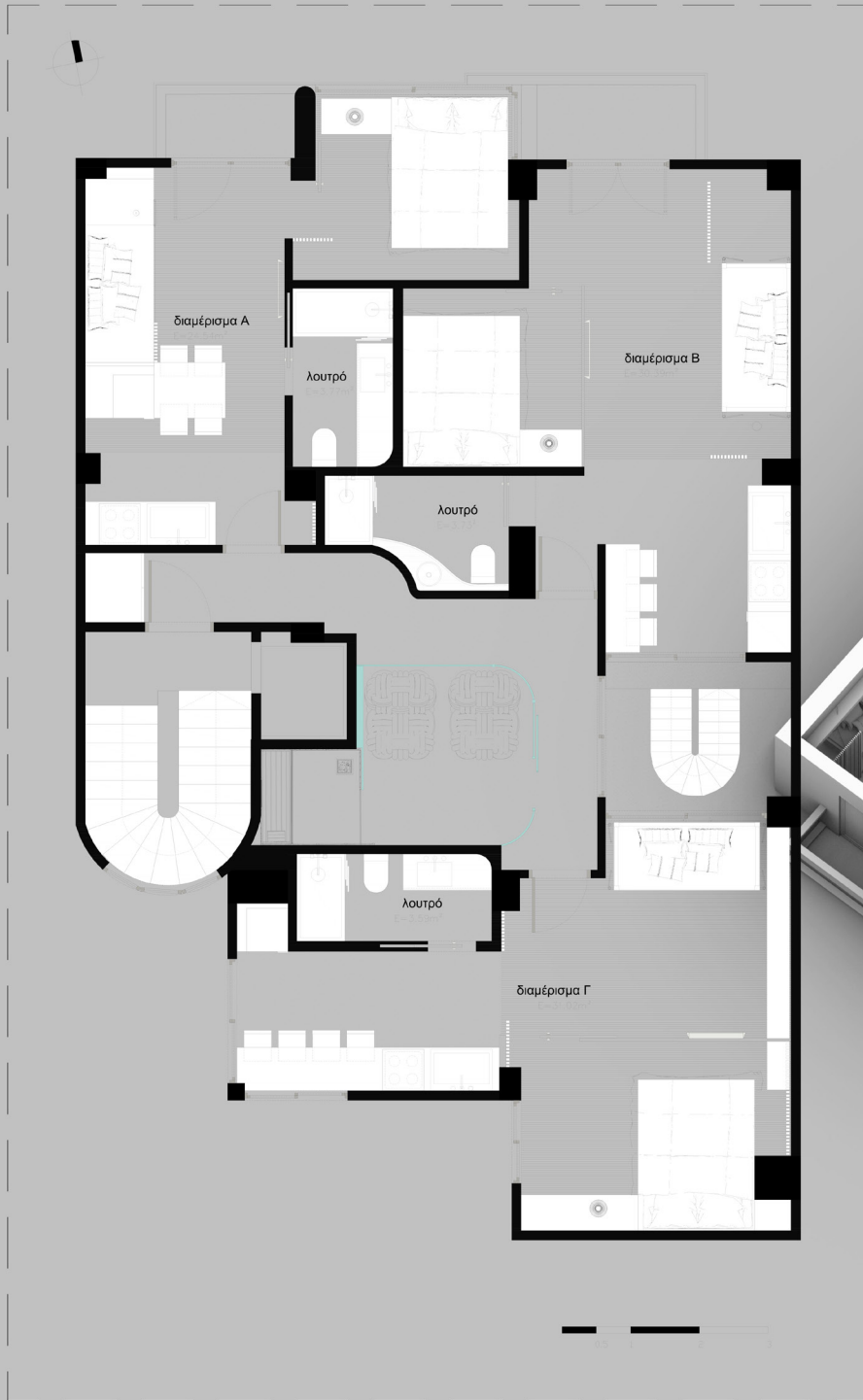

ΚΑΤΑΦΥΛΙΟ

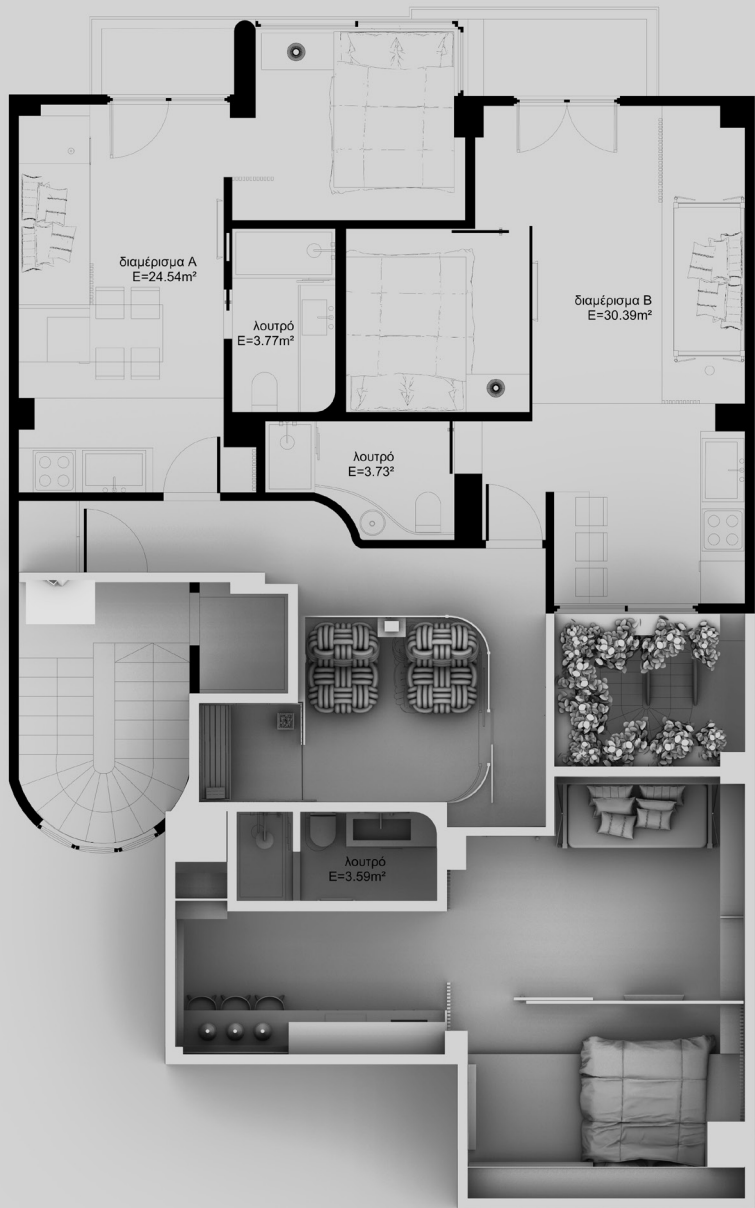
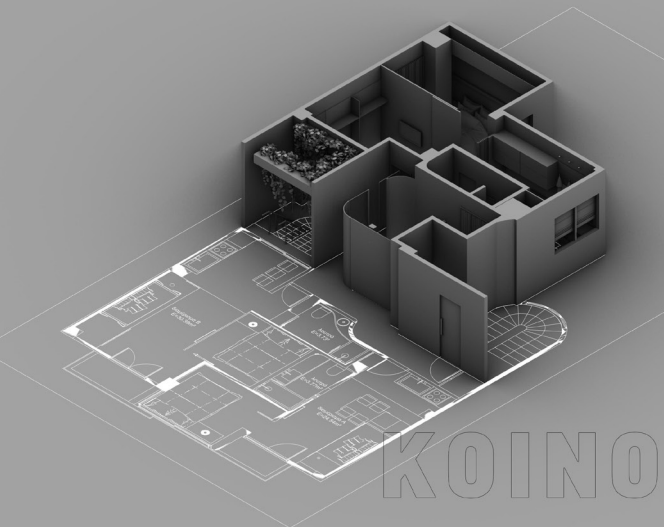
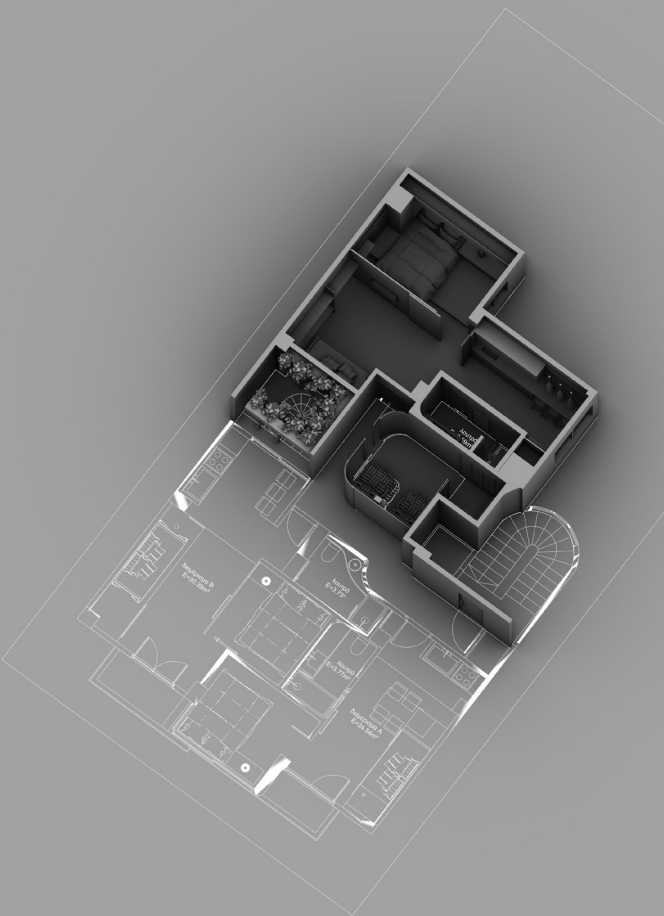

ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ 3

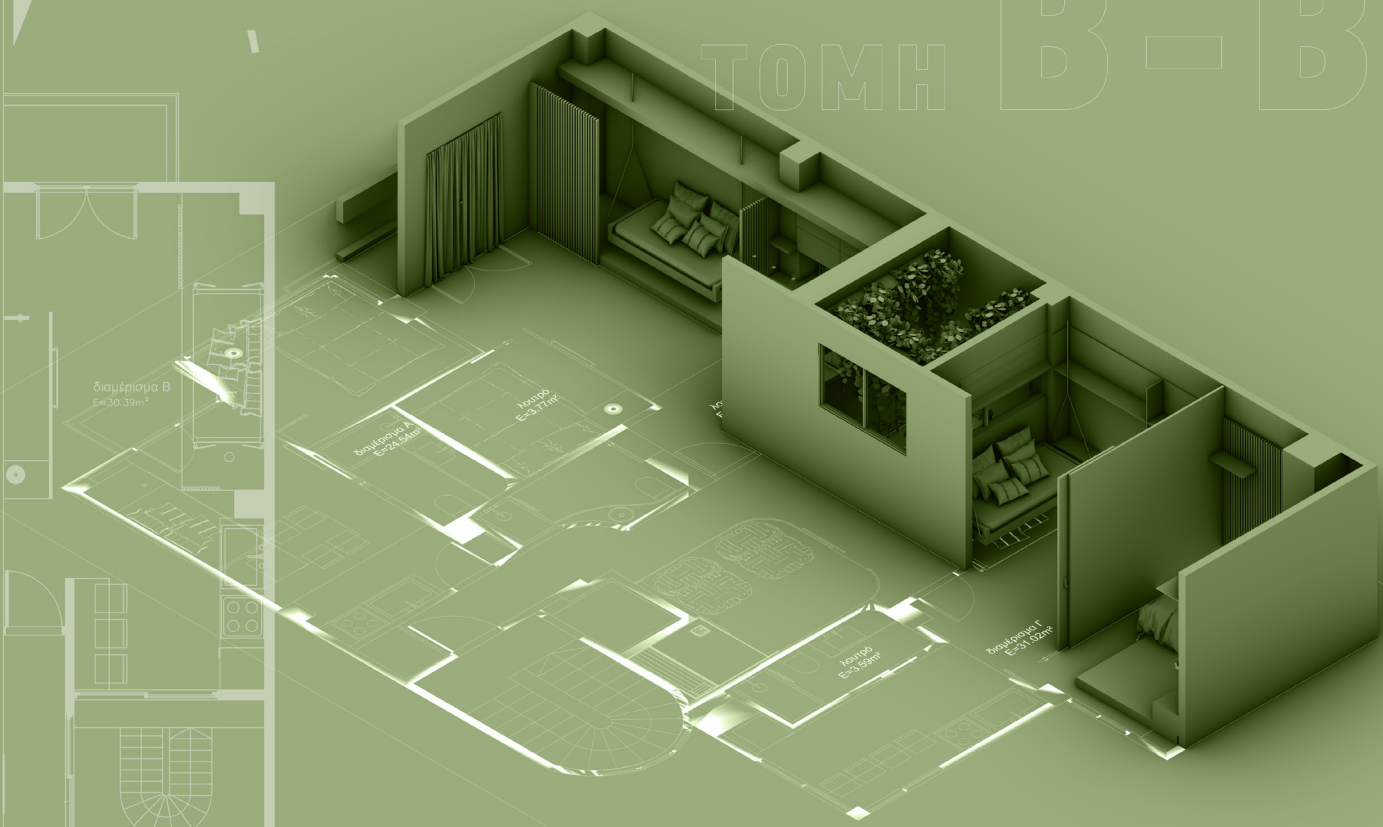

ΚΑΤΟΨΗ

ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΣ ΧΩΡΟΣ

ΤΟΜΗ Β-Β

διαμέρισμα Β
Ε=30,39m²

διαμέρισμα Κ
Ε=26,85m²

Υπόγειο
Ε=53,71m²

Υπόγειο
Ε=5,88m²

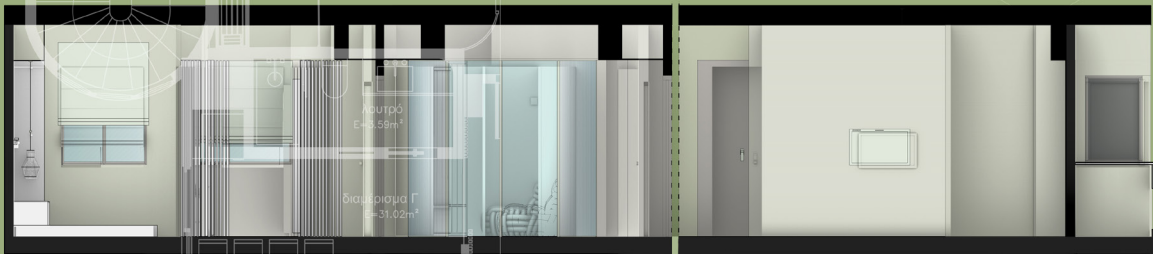
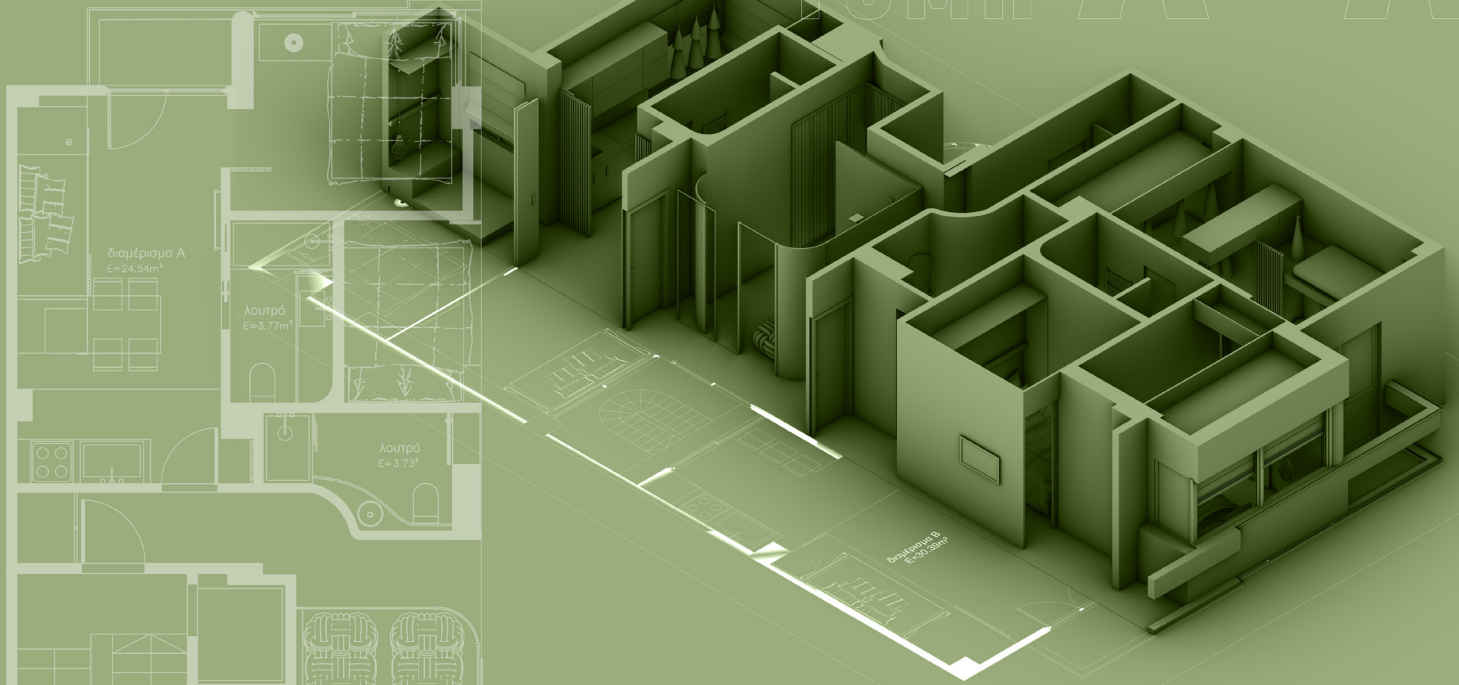
διαμέρισμα Γ
Ε=31,02m²

διαμέρισμα Γ
Ε=31,02m²

Τομή 1
κλίμακα 1:50

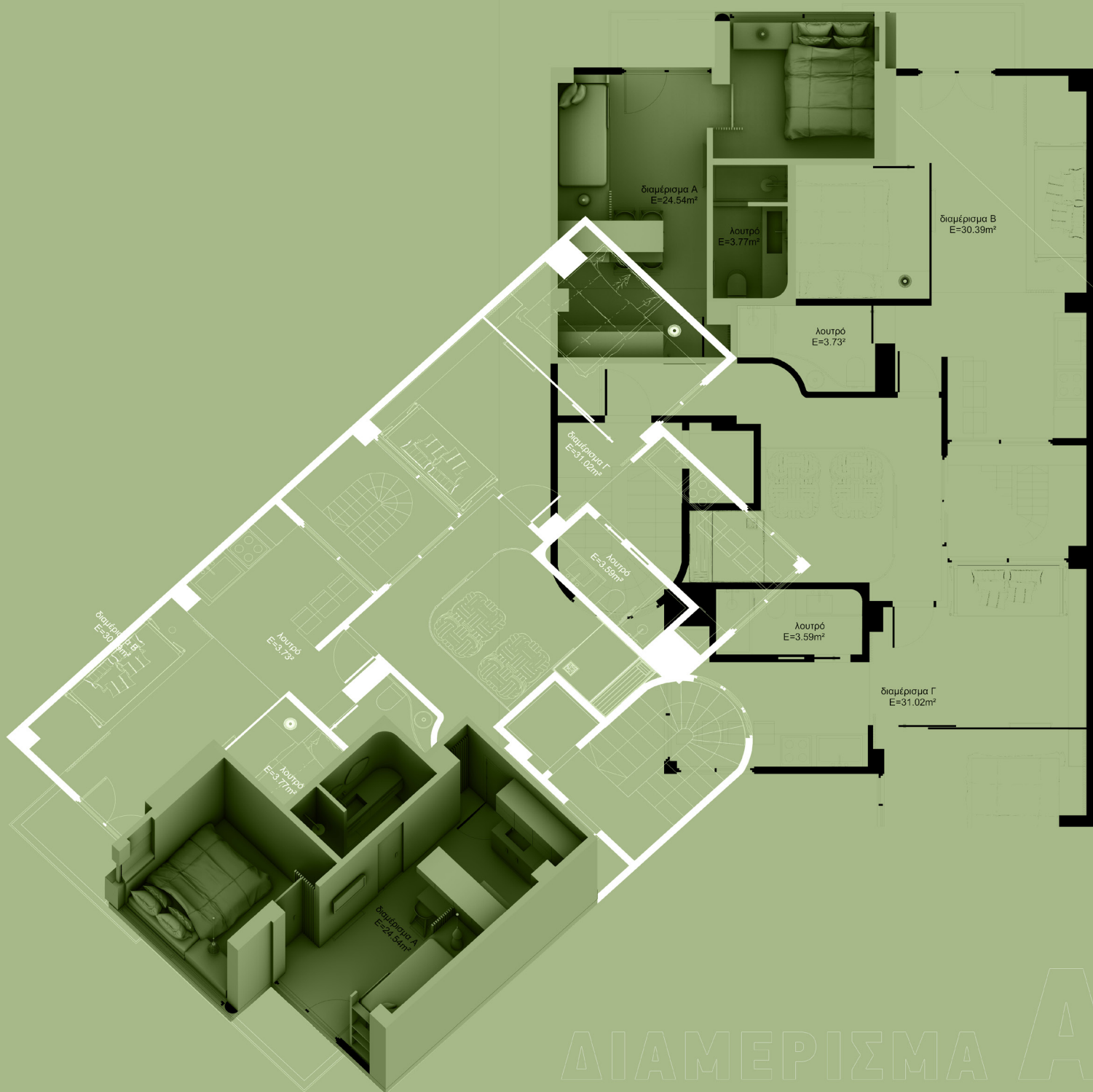

ΤΟΜΗ A-A

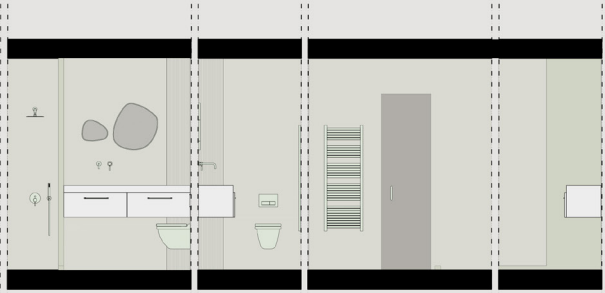
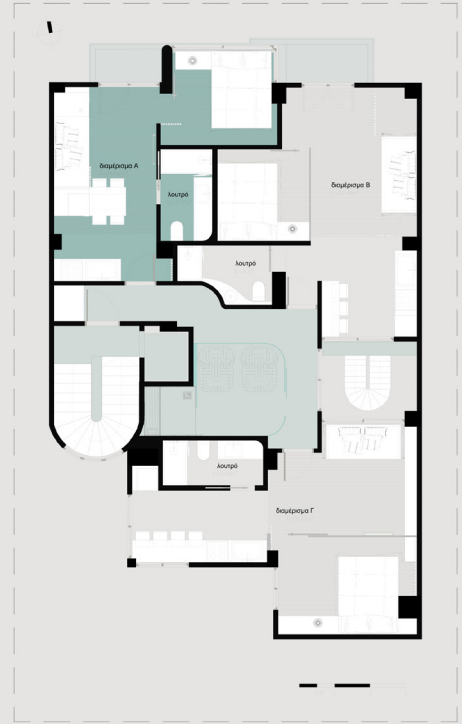
Τομή 2
κλίμακα 1:50

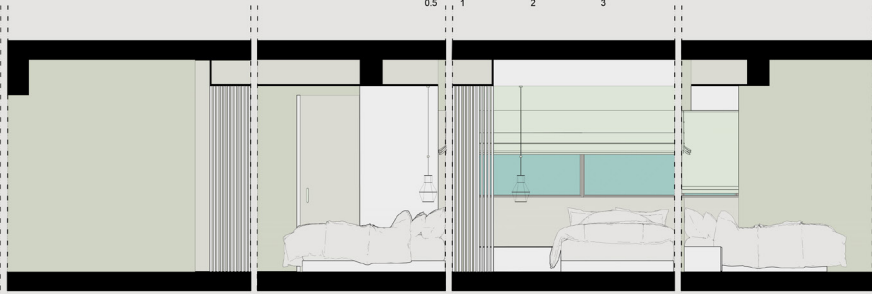

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ Α

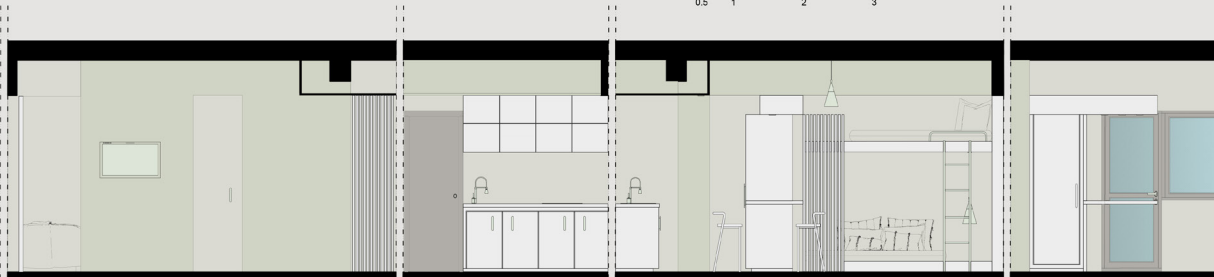
ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ A

A bathroom
κλίμακα 1:50

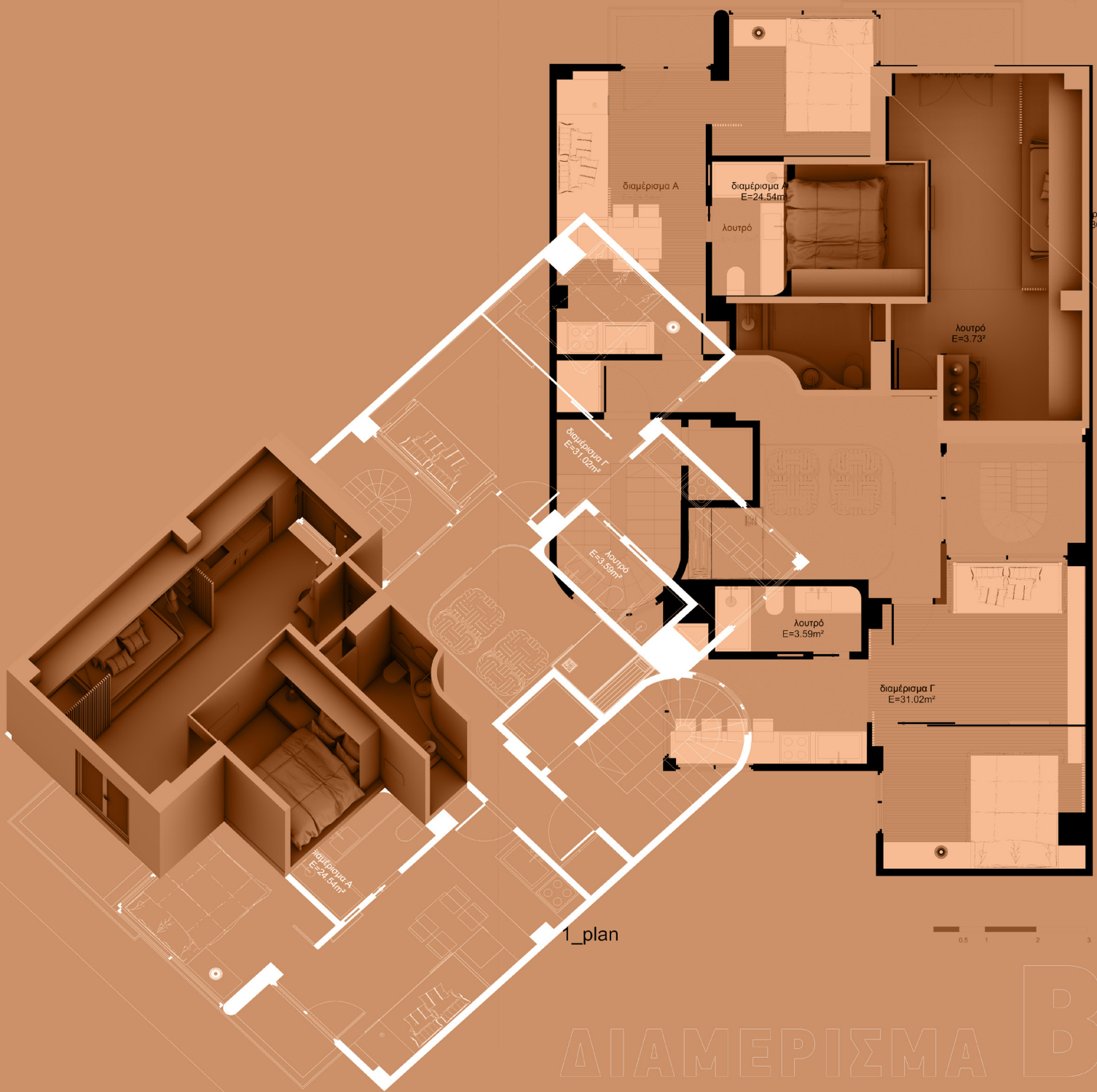

A bedroom
κλίμακα 1:50

A living room
κλίμακα 1:50

διαμέρισμα Α

διαμέρισμα Α
E=24.54m²

λουτρό

διαμέρισμα Β
E=30.39m²

λουτρό
E=3.73m²

διαμέρισμα Γ
E=31.02m²

λουτρό
E=3.59m²

λουτρό
E=3.59m²

διαμέρισμα Γ
E=31.02m²

διαμέρισμα Α
E=24.54m²

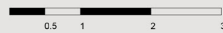
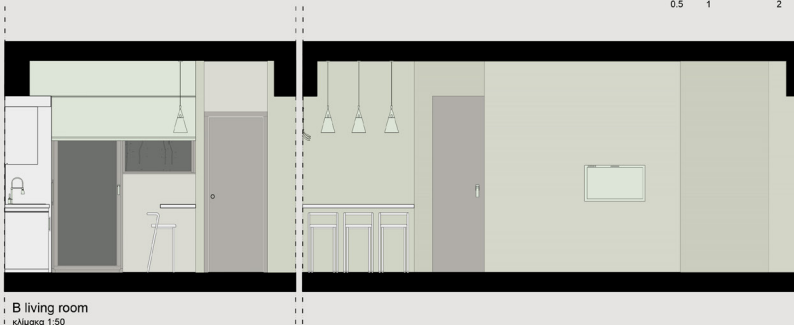
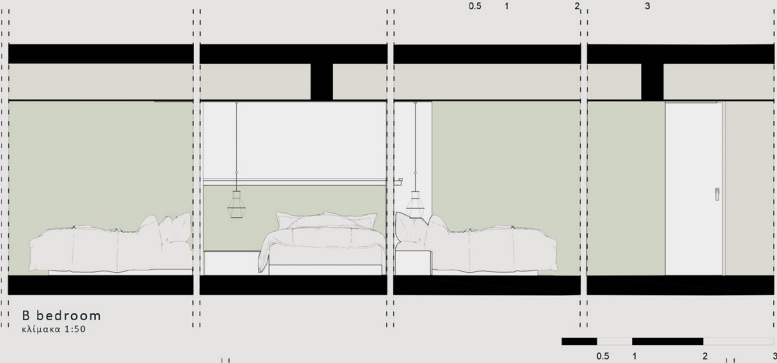
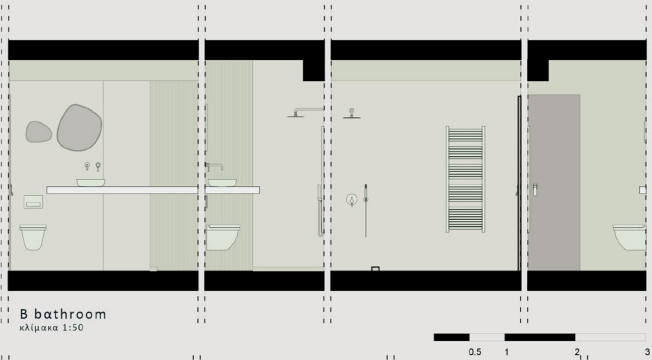
1_plan

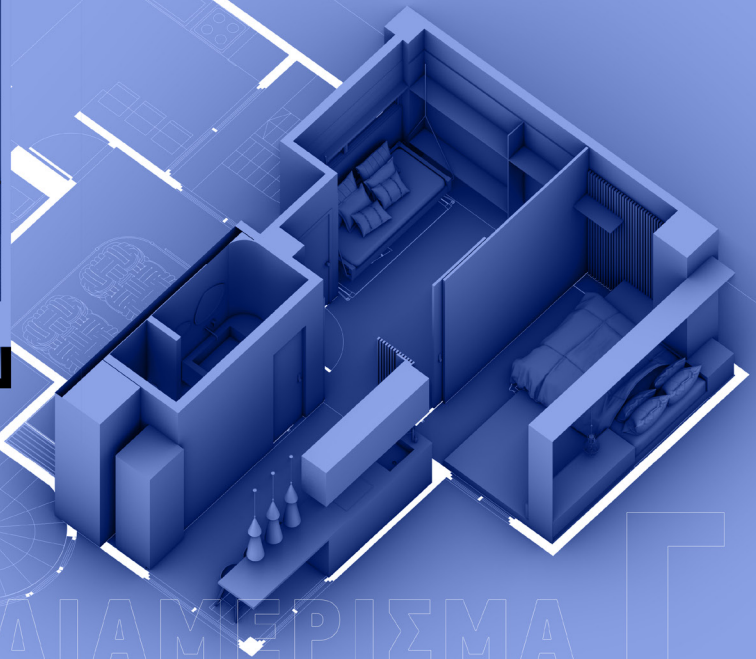
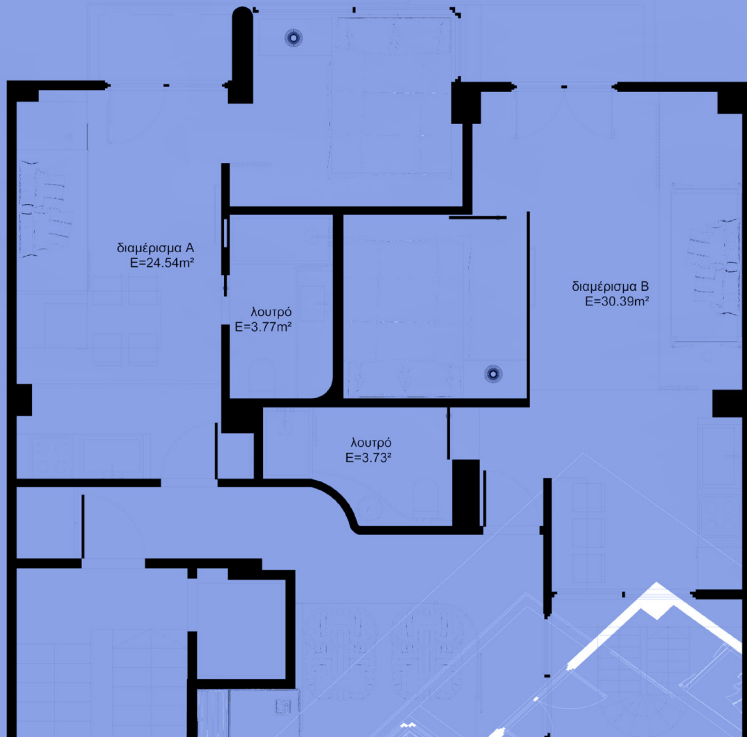

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ B

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

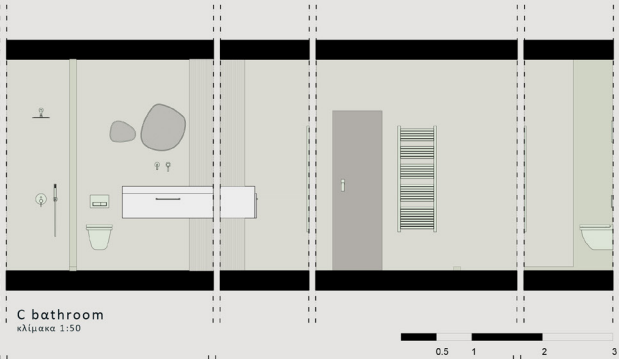
B

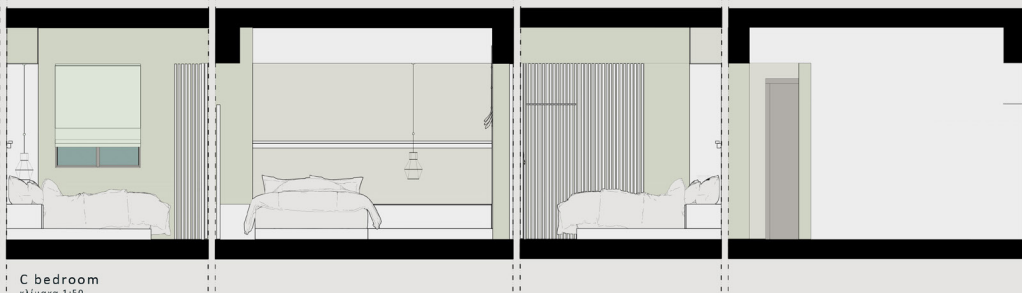

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

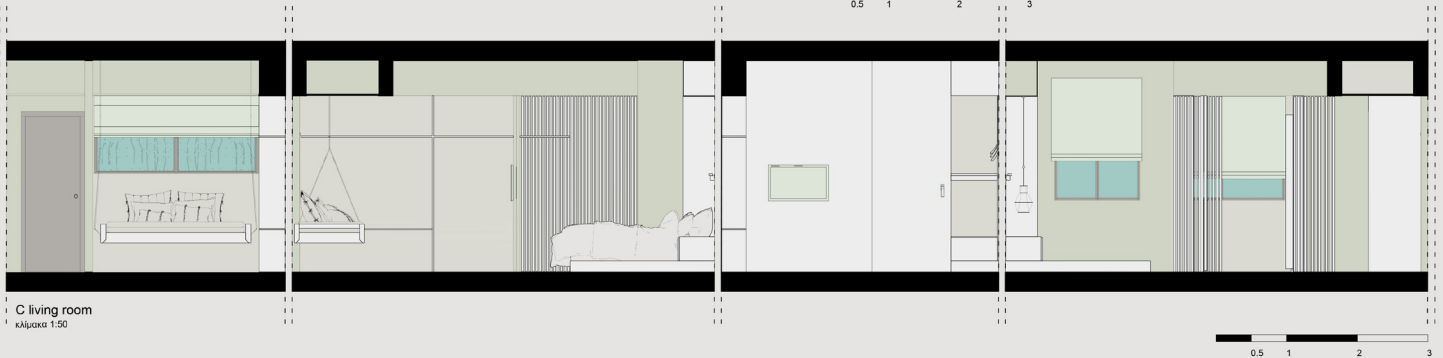
ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

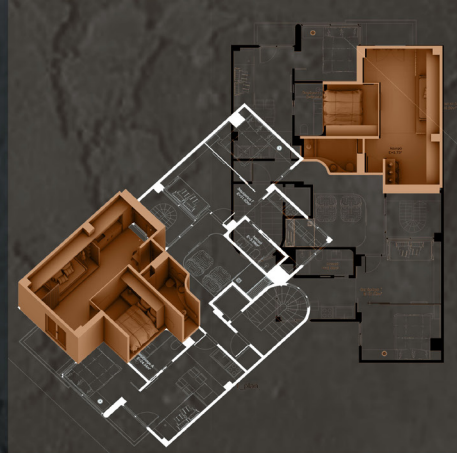
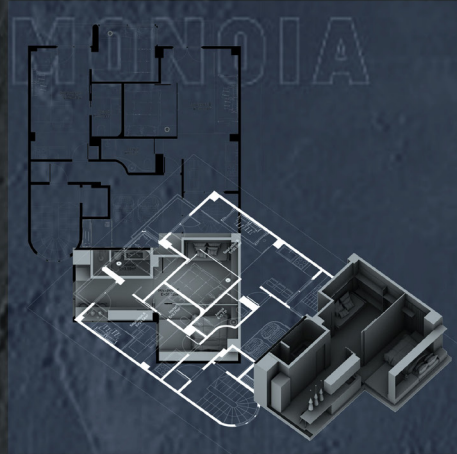
C bathroom
κλίμακα 1:50

C bedroom
κλίμακα 1:50

C living room
κλίμακα 1:50

15

SATOVRIANDOU

Βασιλική Α

© MONIA

- 1) Γιακουμακάτος, Α. (Επιμ.) (2016). Ελληνική Αρχιτεκτονική στον 20ο και 21ο αιώνα Ιστορία – Θεωρία – Κριτική. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- 2) Γιακουμακάτος, Α. (2016). Ιστορία της Ελληνικής Αρχιτεκτονικής 20ος αιώνας. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
- 3) Γλύκατζη – Αρβελέρ, Ε. (2016). Πόσο Ελληνικό είναι το Βυζάντιο;. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- 4) Δημάκου, Ε. (2016). Ευρωπαϊκότητα και Ελληνικότητα στη «γενιά του '30». Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη Εκδόσεις Α.Ε.
- 4) Διβάνη, Λ. (2014). Η «Υπουργός Θωπεία» Ελλάδα και ξένοι, 1921-1940. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- 5) Θεοχαροπούλου, Ι. (2022). Χτίστες, Νοικοκυρές και η Οικοδόμηση της Σύγχρονης Αθήνας. Αθήνα: Onassis Foundation.
- 6) Λάβας, Γ. (1984). Κλασικισμός, Ιστορισμός, Εκλεκτικισμός», Νεοκλασική Πόλη και Αρχιτεκτονική. Θεσσαλονίκη: Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου Νεοκλασική Πόλη και Αρχιτεκτονική.
- 7) Μαρμαράς Μ.Β. (1991). Η Αστική Πολυκατοικία της Μεσοπολεμικής Αθήνας Η Αρχή της Εντατικής Εκμετάλλευσης του Αστικού Εδάφους. Αθήνα: Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ.
- 8) Παρμενίδης, Γ., Ρούπα, Ε.Χ. (2003). Το Αστικό Έπιπλο στην Ελλάδα 1830 – 1940. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.
- 9) Τσιαμπάς, Κ. (2017). Αμφίθυμη Νεωτερικότητα 9+1 Κείμενα για τη Μοντέρνα Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- 10) Φατούρος, Δ.Α. (2008). Ίκνος Χρόνου Αφηγήσεις για τη Νεώτερη Ελληνική Αρχιτεκτονική. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- 11) Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2001). Δοκίμια για τη Νέα Ελληνική Αρχιτεκτονική. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου.
- 12) Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- 13) Φιλιππίδης, Δ. (2001). Νεοελληνική Αρχιτεκτονική. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα.
- 14) Φιλιππίδης, Δ. (1984). Μοντέρνα Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα.
- 15) Χολέβας, Ν. Θ. (1998). Η Αρχιτεκτονική της «Μετάβασης» στην Αθήνα του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Libro ΕΠΕ.
- 16) Hinchman, M. (2016). History of Furniture A Global View. New York: Fairchild Books.
- 17) Raizman, D. (2020). History of Modern Design Graphics and Products since the Industrial Revolution (2nd ed.). London: Laurence King Publishing.
- 18) Tsoumas, J. (2023). Greek Interwar Art and Design (1922 – 1939): An Overview. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

1) Ελληνική Στατιστική Αρχή: Απογραφή Προσφύγων 1923 (χ.χ.). Ανακτήθηκε από: https://www.statistics.gr/el/elstat-apografi_prosfyges_1923

2) Ρούσση, Α. (2014). Η εξέλιξη της αστικής πολυκατοικίας στην Αθήνα από το 1917 μέχρι το 2012. Ανακτήθηκε από:

<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/handle/123456789/38829?locale-attribute=en>

3) Φεσσά-Εμμανουήλ, Ε. (2014). Η Αθήνα από τον ύστερο 19ο αιώνα έως το 1940 Πολεοδομική εξέλιξη και αρχιτεκτονική δημιουργία. Ανακτήθηκε από:

<https://www.greekarchitects.gr/gr/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B9%CF%84%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%B5%CF%82/%CE%B7-%CE%B1%CE%B8%CE%AE%CE%BD%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%BF-19%CE%BF-%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BD%CE%B1-%CE%AD%CF%89%CF%82-%CF%84%CE%BF-1940-id9228>

4) Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών: Το κεντρικό κτίριο του Πανεπιστημίου (χ.χ.). Ανακτήθηκε από: <https://www.aueb.gr/el/content/foundations>

5) Αρχαιολογία της πόλης των Αθηνών: Αρχείο Νεότερων Μνημείων (χ.χ.). Ανακτήθηκε από: <https://archaeologia.eie.gr/archaeologia/gr/arxeio.aspx>

6) Yin, L. H., DiStefano, L. (2009). Wan Chai Market: Rediscovering Streamline Moderne Architecture.

Ανακτήθηκε από:

<https://www.inmediahk.net/files/wan%20chai%20market-%20rediscovering%20streamline%20moderne%20architecture.pdf>

7) Μυωφά Ν., Παπαδιάς Ε. (2016). Η εξέλιξη της γειτονιάς Δουργούπι στο Νέο Κόσμο από το 1922 έως σήμερα. Ανακτήθηκε από:

<https://www.athenssocialatlas.gr/%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF/%CE%B4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%8D%CF%84%CE%B9/>

8) Σταυριανοπούλου, Σ. (2017). Το κτίριο στην Στουρνάρη & Ζαΐμη (1933): Το ρεύμα του μοντερνισμού στην αρχιτεκτονική, στην Αθήνα του Μεσοπολέμου. Ανακτήθηκε από: <https://www.inexarchia.gr/story/think/ktirio-stin-stoyrnari-zaimi-1933-reyma-toy-monternismoy-stin-arhitektoniki-stin-athina>

9) Αργύρης Μ., Μακρυνικόλας Θ. (2014). Από την πολυκατοικία στο τετράγωνο: Ένα μοντέλο επαναδιαπραγμάτευσης του δημόσιου και του ιδιωτικού. Ανακτήθηκε από: <https://akea2011.com/2014/06/07/polikatikiatetragono/>

10) Αθανασιάδης, Δ. (2023). Οι πολυκατοικίες της Αθήνας και η ιστορία τους σε ένα λεύκωμα που έλειπε. Ανακτήθηκε από: <https://www.athensvoice.gr/politismos/vinlio/803855/oi-polukatoikies-tis-athinas-kai-istoria-tous-se-ena-leukoma-pou-eleipe/>

11) Αρβανίτη-Πολλάτου, Μ. (2020). Apartment in “Blue Polykatoikia”, Exarchia Square, Athens. Ανακτήθηκε από:

12) Αρβανίτη-Πολλάτου, Μ. (2018). Μια ντίβα στα Εξάρχεια: Η ιστορία της Μπλε Πολυκατοικίας. Ανακτήθηκε από: <https://www.oneman.gr/food-drink/mia-ntiva-sta-eksarxeia-h-istoria-ths-mple-polykatoikias/>

13) Κυριακίδου, Ε. (2013). C' est très beau!. Ανακτήθηκε από: <https://popaganda.gr/citylife/c-est-tres-beau/>

14) Ο μύθος της πιο πρωτοποριακής πολυκατοικίας στην Αθήνα ανιέχει στο χρόνο. Ανακτήθηκε από: <https://www.womantoc.gr/stories/article/o-mythos-tis-pio-protoporikis-polykatoikias-stin-athina-adexei-sto-xrono/>

16) Η ανακάλυψη της σύγχρονης αρχιτεκτονικής στο Παρίσι, το Λονδίνο και την Αθήνα. Εικονικές και πραγματικές διαδρομές. Ανακτήθηκε από:

http://www.culture2000.tee.gr/ATHENS/GREEK/BUILDINGS/BUILD_TEXTS/B132_t.html

Εικόνα 1: Μανώλης Λαζαρίδης, Λεωφόρος Αμαλίας 42 και Θαλού, μοντέρνος κλασικισμός με στοιχεία Art Deco (1932-1934). Πηγή: Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, https://archaeologia.eie.gr/archaeologia/gr/arxeio_more.aspx?id=9.

Εικόνα 2: Ι. Χαλεπάς, Δ. Α. Φωτιάδης, Βασ.Σοφίας 6-8 / Μουρούζη 7-9 (1932). Πηγή: Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Εικόνα 3: Ν. Νικολαΐδης, 1930, πολυκατοικία Σαββίδη στην πλατεία Αιγύπτου. Πηγή: Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). Αθήνα: 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Εικόνα 4: Αντωνόπουλος – Κοντολέων, Βασιλίσσης Σοφίας 86

και Λαμπάκου, 1932 – 1934. Πηγή: Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2001). Δοκίμια για τη Νέα Ελληνική Αρχιτεκτονική. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου.

Εικόνα 5: Πολύβιος Μιχαηλίδης, Θουκυδίδης Βαλεντής, Στουρνάρα και Ζαΐμη, 1933 – 1934. Πηγή: Σταυριανοπούλου, Σ. (2017). Το κτίριο στην Στουρνάρα & Ζαΐμη (1933): Το ρεύμα του μοντερνισμού στην αρχιτεκτονική, στην Αθήνα του Μεσοπολέμου. Ανακτήθηκε από: <https://www.inexarchia.gr/story/think/ktirio-stin-stourinari-zaimi-1933-reyma-toy-monternismoy-stin-arhitektoniki-stin-athina>

Εικόνα 6: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, μακέτα της Μπλε Πολυκατοικίας (2023). Πηγή: έκθεση «Πολυκατοικία» στην Ελληνοαμερικάνικη Ένωση (προσωπικό αρχείο).

Εικόνα 7: Δ. Φωτιάδης, (1937), άποψη λουτρού στην πολυκατοικία Α. Παπαστράτου, Μελεάγρου 5.

Πηγή: Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Εικόνα 8: Γ. Κοντολέων, 1932-1934, καθιστικό στην κατοικία της Κούλας Πράτσια, Ομήρου 53. Πηγή: Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Εικόνα 9: Β. Δούρας, 1936, Μαυρομιάλη και Ναυαρίνου. Πηγή: Φεσσά – Εμμανουήλ, Ε., Μαρμαράς Ε.Β. (2013). 12 Έλληνες Αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Εικόνα 10: Π. Μιχαηλίδης, Θ. Βαλεντής: πολυκατοικία Στουρνάρα και Ζαΐμη (1933 – 1934). Πηγή: Σταυριανοπούλου, Σ. (2017). Το κτίριο στην Στουρνάρα & Ζαΐμη (1933): Το ρεύμα του μοντερνισμού στην αρχιτεκτονική, στην Αθήνα του Μεσοπολέμου. Ανακτήθηκε από: <https://www.inexarchia.gr/story/think/ktirio-stin-stourinari-zaimi-1933-reyma-toy-monternismoy-stin-arhitektoniki-stin-athina>

Εικόνα 11: Δ. Πικιώνης, Ν. Μπασάκης: κλιμακοστάσιο Χέυδεν 30 (1936). Πηγή: Αθανασιάδης, Δ. (2023). Οι πολυκατοικίες της Αθήνας και η ιστορία τους σε ένα λεύκωμα που έλειπε. Ανακτήθηκε από: <https://www.athensvoice.gr/politismos/vivlio/803855/oi-polukatoikies-tis-athinas-kai-i-istoria-tous-se-ena-leukoma-pou-eleipe/>

Εικόνα 12: Π. Μιχαηλίδης, Θ. Βαλεντής: πολυκατοικία Στουρνάρα και Ζαΐμη (1933 – 1934). Πηγή: Σταυριανοπούλου, Σ. (2017). Το κτίριο στην Στουρνάρα & Ζαΐμη (1933): Το ρεύμα του μοντερνισμού στην αρχιτεκτονική, στην Αθήνα του Μεσοπολέμου. Ανακτήθηκε από: <https://www.inexarchia.gr/story/think/ktirio-stin-stourinari-zaimi-1933-reyma-toy-monternismoy-stin-arhitektoniki-stin-athina>

Εικόνα 13: Κ. Παναγιωτάκος, «Μπλε Πολυκατοικία» (1932-1933). Πηγή: Αρβανίτη-Πολλάτου, Μ. (2018). Μια ντίβα στα Εξάρχεια: Η ιστορία της Μπλε Πολυκατοικίας. Ανακτήθηκε από: <https://www.oneman.gr/food-drink/mia-ntiva-sta-eksarxeia-h-istoria-ths-mple-polykatoukias/>

Εικόνα 14: Περιοδικό «Ελληνίς», Φεβρουάριος 1933.

Εικόνα 15: Περιοδικό «Ελληνίς», Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1934.

Εικόνα 16: Περιοδικό «Ελληνίς», Αύγουστος-Σεπτέμβριος 1934.

Εικόνα 17: Περιοδικό «Ελληνίς», Μάρτιος 1935.

Εικόνα 18: Περιοδικό «Γυναίκα», 20 Νοεμβρίου 1936.

Εικόνα 19: Περιοδικό «Ελληνίς», Μάιος 1935.

Εικόνα 20: Περιοδικό «Γυναίκα», 13 Νοεμβρίου 1936.

Εικόνα 21: Περιοδικό «Γυναίκα», 30 Απριλίου 1937.

Εικόνα 22: Περιοδικό «Ελληνίς», Ιούλιος-Αύγουστος 1935.

Εικόνα 23: Περιοδικό «Γυναίκα», 6 Νοεμβρίου 1936.

Εικόνα 24: Περιοδικό «Γυναίκα», 1939.

Εικόνα 25-31: Το Ασπικό Έπιπλο στην Ελλάδα 1830 – 1940. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.

